

ÜLELIIDULINE POLIITILISTE JA TEADUSALASTE  
TEADMISTE LEVITAMISE ÜHING

---

---

A. M. RUMJANTSEV

SOTSIALISMI  
PÕHILISEST  
MAJANDUSSEADUSEST

Nr. 24 (160)

EESTI NSV  
POLIITILISTE JA TEADUSALASTE TEADMISTE  
LEVITAMISE ÜHINGU  
VÄLJAANNE

---

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS  
TALLINN 1953

A-17346

ÜLELIIDULINE POLIITILISTE JA TEADUSALASTE TEADMISTE  
LEVITAMISE ÜHING

---

A. M. RUMJANTSEV

SOTSIALISMI PÕHILISEST  
MAJANDUSSEADUSEST

EESTI NSV POLIITILISTE JA TEADUSALASTE TEADMISTE  
LEVITAMISE ÜHINGU

VALJAANNE

---

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS : TALLINN 1953

*Ühingu Kesklektoriumis Moskvas peetud  
avaliku loengu stenogramm*

---

Originaali tiitel:

A. M. Румянцев. Об основном экономическом законе социализма.

Tõlkinud A. Kleinot.

**SISUKORD**

*Esimene loeng*

Marksismi-leninismi klassikud ühiskondliku tootmise eesmärgist ja selle saavutamise vahenditest kapitalismi ja sotsialismi tingimustes . . . . . 3

*Teine loeng*

Marksistliku õpetuse sotsialistliku tootmise peaülesandest edasiarendamine J. V. Stalini poolt ja sotsialismi põhilise majandusseaduse kasutamine kommunistliku partei ning Nõukogude riigi poolt . . . . . 17

Sotsialismi põhilise majandusseaduse nõuded on partei ja Nõukogude riigi juhtiva tegevuse aluseks . . . . . 44

---

**TARTU ÜLIKOOLI  
RAAMATUKOGU  
ARHIIVKOGU**

## ESIMENE LOENG

### MARKSISMI-LENINISMI KLASSIKUD ÜHISKONDLIKU TOOTMISE EESMÄRGIST JA SELLE SAAVUTAMISE VAHENDITEST KAPITALISMI JA SOTSIALISMI TINGIMUSTES

Poliitilise ökonomia üheks kõige tähtsamaks probleemiks on ühe või teise tootmisviisi põhilise majandusseaduse probleem. Juba see nimetus ise — «põhiline majandusseadus» — kõneleb meile tema kohast antud formatsiooni spetsiifiliste majandusseaduste süsteemis ja tema tähtsusest iga antud ühiskonna baasi arenemise uurimisel.

Põhilist majandusseadust sellepärast nimetataksegi põhiliseks, et tema, nagu õpetab J. V. Stalin, määrab kõik uuritava tootmisviisi arenemise peamised küljed ja kõik peamised protsessid, mitte aga selle tootmisviisi mingisugust üksikut külge või mingisugust üksikut protsessi. Järelikult määratleb põhiline majandusseadus vaadeldava majandusliku korra olemuse. Ainult selle seaduse avastamise ja tunnetamise alusel on võimalik mõista ja selgitada ajalooliselt määratletud tootmisviisi kõiki tähtsamaid nähtusi, kogu ta arenemisprotsessi. Ainult sellel alusel saab õigesti süstematiseerida kõiki uuritavale tootmisviisile omaseid spetsiifilisi majandusseadusi, selgitada nende omavahelist seost ja loogilist järjestust, muuta antud majandussuhete teoreetiline uurimine harmooniliseks ja lõpuniviiduks.

Enne J. V. Stalini geniaalse teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ilmumist ei suutnud nõukogude majandusteadlased anda sotsialismi põhilise majandusseaduse õiget definitsiooni, kuigi tähtsamad ideed sellise definitsiooni jaoks olid juba olemas. Need sisaldusid Marxi, Engelsi, Lenini ja Stalini põhjapanevais majandusteaduslikes teostes, need tulenesid sotsialistliku ülesehitustöö praktikast, mida teostas nõukogude rahvas meie suure kommunistliku partei targal juhtimisel, kes oma poliitika väljatöötamisel lähtus tegelikult sotsialismi põhilise majandusseaduse nõuete arvestamisest.

Kõige levinumaks ja ekslikumaks, oma iseloomult subjektiivistlik-idealistlikuks kujutluseks oli seltsimeeste A. Leontjevi, L. Gatovski, N. Antsiškini ja teiste väide, et sotsialismi põhiliseks majandusseaduseks on rahvamajanduse planeerimine, mille määrab kindlaks Nõukogude riigi tahe. Põhilise majandusseaduse mõistele enesele vasturääkiv oli väide, et meie ühiskonnas saab olla mitu põhilist majandusseadust. See väide läks näiteks N. Voznessenski antimarksistlikes kirjutistes selleni, et põhiliste seaduste hulka arvati niinimetatud planeerimise seaduse kõrval ka väärtuseseadus. Täielikku lahkulöömist marksismist kujutas enesest ka kodanliku renegaadi Jarošenko väide, et sotsialismi põhiline majandusseadus seisvat tootmise vahetpidamatus kasvus tootmise jaoks.

Neid ja nendesarnaseid ekslikke vaateid propageeriti suuremal või vähemal määral meie ajakirjade veergudel, NSV Liidu Teaduste Akadeemia Majanduse Instituudi ja Filosoofia Instituudi töödes, nimetatud instituutide juhtivate teaduslike jõudude ja teaduslike kaastööliste, samuti kõrgemate õppeasutuste ja teiste teaduslike asutuste majandusteadlaste ja filosoofide paljudes artiklites ja sõnavõttudes.

Ebaõigete seisukohtade olemasolu selles küsimuses ning teistes sotsialismi ja kaasaegse kapitalismi poliitilise ökonoomia küsimustes pidurdas poliitilise ökonoomia probleemide läbitöötamist ja jättis lünkasid, kustkaudu marksismile võõrad vaated meie majandusteaduslikku kirjandusse tungisid. Säärane olukord andis tunnistust sellest, et paljud majandusteadlased olid maha jäänud elust, mis nõudis sotsialismi ülesehitamise ja kommunismile järkjärgulise ülemineku praktika teoreetilist mõtestamist ja üldistamist.

Oma geniaalses teoses «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» tõstis J. V. Stalin marksistliku majandusteooria uuele, kõrgemale astmele, mis vastab kommunistliku ülesehitustöö ülesannetele. Paljastades marksistliku poliitilise ökonoomia voluntaristlikke kodanlikke moonutusi ja rõhutades majandusseaduste objektiivset iseloomu, uuris J. V. Stalin igakülgselt ning teaduslikult ühiskondliku tootmise ja materiaalsete hüvede jaotuse seadusi sotsialismi tingimustes.

Suurimaks panuseks marksistlikku poliitilisse ökonoomiasse on kaasaegse kapitalismi põhilise majandusseaduse ja sotsialismi põhilise majandusseaduse põhjendamine J. V. Stalini poolt. Defineerinud põhilise majandus-

seaduse üldise mõiste ja tähtsuse, lahendas J. V. Stalin ammendava teadusliku sügavuse ja täiusega küsimuse sotsialismi põhilisest majandusseadusest. Ta tõestas, et sotsialismi tingimustes saab selliseks seaduseks olla ainult objektiivne, inimeste tahtest ja teadvusest sõltumatu, sotsialistlikule tootmisviisile seesmiselt omane eesmärk, mis on lahutamatus ühtsuses selle eesmärgi saavutamise vahendiga. Sellest marksismi-leninismi klassikute poolt avastatud eesmärgist lähtuvadki partei ja Nõukogude valitsus kogu oma tegevuses.

Arendades marksistlikku arusaamist ühiskondliku tootmise kui objektiivse majandusprotsessi eesmärgist, ütles J. V. Stalin, et sotsialistliku tootmise eesmärgiks «pole kasum, vaid inimene oma tarvidustega, see tähendab, inimese materiaalsete ja kultuuriliste tarviduste rahuldamine».<sup>1</sup> See eesmärk tuleneb objektiivselt sotsialistlike tootmissuhete olemusest: tootmisvahendite ühiskondlikust omandusest, sellele vastavaist ekspluateerimisest vabade sotsialistliku ühiskonna töötajate seltsimeheliku koostöö ja vastastikuse abistamise suhetest ja produktide jaotusest sotsialismi tingimustes põhimõtte järgi «igauhelt võimete kohaselt, igauhele töö järgi».

Just nimelt selle eesmärgi kindlustamisele ongi allutatud kogu ühiskondlik tootmine sotsialismi tingimustes. Nimetatud eesmärgi kindlustamiseta ei saa sotsialistlik tootmine eksisteerida. Teiselt poolt, sotsialistliku tootmise arenemiseta ei ole inimese materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste rahuldamine võimalik. See ühiskondliku tootmise eesmärgi ja tema saavutamise vahendi vastastikku tingitud dialektiline ühtsus ongi sotsialistlikus tootmisviisis see oluline, püsiv, kindlasti jääv, mis selgitab selle tootmisviisi sidemed ja vastastikused sõltuvused, tema ühtsuse ja tervikluse, — see, ilma milleta ei ole sotsialismi ega tema arenemist, s. o. see, mis moodustab sotsialismi põhilise majandusseaduse.

Ainult lähtudes sellest seadusest on võimalik mõista ja selgitada kõiki sotsialismi ühiskondliku tootmise külgi, kõiki temale omaseid protsesse, sotsialistliku ühiskonna majandusliku arenemise kogu sisu ning suunda. See seadus just määratlebki nii sotsialistliku tootmise ülesanded kui ka

---

<sup>1</sup> J. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, Tallinn, 1952, lk. 72.

jaotusviisid; ta määratleb laiendatud sotsialistliku taastootmise sisu; ta stimuleerib kogu inimeste tööalast, nende tootmisalast tegevust sotsialismi tingimustes; järelikult väljendab ta ammendavalt sotsialistlike tootmissuhete olemust. Ükski teine sotsialismi majandusseadus ei ole nii kõikehõlmav. Sellepärast see seadus just ongi sotsialismi põhiline majandusseadus.<sup>1</sup>

Rahvamajanduse plaanipärase (proportsionaalse) arenemise objektiivne majandusseadus ei ole ega saa olla sotsialismi põhiliseks majandusseaduseks, sest ei plaanipärase arenemise seadus ega selle seaduse enam või vähem õige peegeldus — planeerimine — ei saa, nagu selgitab J. V. Stalin, iseenesest määrata ülesannet, mille teostamise nimel toimub rahvamajanduse plaanikindel arendamine; ühiskondliku tootmise ülesande määramiseta aga ei ole ega saa olla põhilist seadust ennast.

Ühtlasi paljastas J. V. Stalin nende väidete ebamarksistliku olemuse, nagu oleks põhiliseks majandusseaduseks tootmise pidev kasv ning täiustumine. See väide, mida varjasid vähiklikud arutlused tootmise «primaadist» tarbimise suhtes, muudab tootmise eesmärgi saavutamise vahendist eesmärgiks iseeneses. Sellises kontseptsioonis inimene oma tarvidustega kaob vaateväljalt, kuid koos selle sotsialistliku tootmise eesmärgi kadumisega kaovad marksismi viimasedki jäänused ja jääb, J. V. Stalini tabava väljenduse järgi, midagi kodanliku ideoloogia «primaadi» taolist marksistliku ideoloogia suhtes.

Üldistades sotsialismi ülesehitustöö praktikat meie maal, nõukogude rahva poolt meie suure partei juhtimisel sotsialistliku tootmise eesmärgi teadliku elluviimise praktikat, andis J. V. Stalin oma uues teaduslikus töös tema poolt igakülgsest põhjendatud sotsialismi põhilise majandusseaduse lõpuniviidud, klassikalise formuleeringu. «Sotsialismi põhilise majandusseaduse olulised jooned ja nõuded,» ütleb J. V. Stalin, «võiks formuleerida umbkaudu nii: kogu ühiskonna järjest kasvavate materiaalsete ja kultuuriliste vaja-

---

<sup>1</sup> Mõnede viimasel ajal avaldatud artiklite autorid (sm. Trofimov ajakirjas «Propaganda i Agitatsia» nr. 24, 1952. a.; sm. Majorov kogumikus «Voprossö Ekonomiki Sotsialistitsjeskogo Predprijatija», Profizdat, 1952. a.) kõnelevad sotsialismi põhilistest majandusseadustest, s. o. nad kinnitavad ekslikult, et sotsialistlikus ühiskonnas on olemas mitu põhilist majandusseadust. Teatavasti saab igal tootmisviisil olla ainult üks põhiline majandusseadus.

duste maksimaalse rahuldamise kindlustamine sotsialistliku tootmise pideva suurendamise ja täiustamisega kõrgeima tehnika baasil.»<sup>1</sup>

Sotsialismi põhilise majandusseaduse formuleerimisega viis J. V. Stalin lõpule sotsialismi poliitilise ökonomia loomise ja avas laia tegevusvälja selle kui kommunismi ülesehitustöö juhtimise teoreetilise aluse edasiarendamiseks.

\*

Sotsialismi põhilise majandusseaduse formuleerimine ja põhjendamine J. V. Stalini poolt rajaneb marksismi kõigutamatul alusmüüril, kujutades enesest järjekindlat teaduslikku avastust nii sotsialistliku ülesehitustöö eeltingimuste kui ka praktika ja sotsialismile omaste majandusprotsesside olemuse üldistamise alusel.

Teadusliku kommunismi klassikud on ammu enne sotsialistliku tootmisviisi tekkimist avastanud oma kaasaegsetes materiaalses tootmistingimustes tulevase ühiskonna reaalseid eeltingimusi ja, neile tuginedes, teaduslikult kindlaks määranud sotsialismi iseloomustavad üldised, peamised jooned. Põhiliseks sotsialismi iseloomustavaks jooneks on ühiskonna alatine, igakülgne hoolitsus inimese eest, tema tarviduste rahuldamise eest. See tuleneb objektiivselt ühiskondliku tootmise sisust enesest.

«... Elu jaoks,» kirjutasid marksismi rajajad, «on eelkõige vaja toitu ja jooki, elamut, riideid ja veel mõndagi muud. Niisiis, esimeseks ajalooliseks ülesandeks on nende vajaduste rahuldamiseks tarvilike vahendite tootmine, materiaalse elu enese tootmine. Sealjuures on see selline ajalooline ülesanne, selline igasuguse ajaloo põhitingimus, mida (praegu täpselt niisamuti, nagu tuhandete aastate eest) tuleb täita iga päev ja iga tund selleks, et inimene elus püsiks.»<sup>2</sup>

Toimudes ühes või teises ühiskondlikus vormis, kujutab tootmine enesest alati materiaalsete hüvede otsese tootmise, nende jaotuse, vahetuse ja tarbimise ühtsust. Materiaalsed hüved moodustavad, nagu kirjutab K. Marx, «terviku osad, erinevused ühtsuses».<sup>3</sup>

<sup>1</sup> J. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, lk. 37.

<sup>2</sup> K. Marx ja F. Engels, Teosed, IV kd., lk. 18 (v. k.).

<sup>3</sup> K. Marx ja F. Engels, Teosed, XII kd., I osa, lk. 189 (v. k.).

Tootmine ise on tootmisvahendite tootlik tarbimine. Ta arendab seda tarbimist ja loob temale vajalikud tootmisvahendid. Kuid lõppkokkuvõttes on tootmine vajalik selleks, et anda seda toodangut, mida inimesed vajavad oma isiklike tarviduste rahuldamiseks.

Produktide isiklik tarbimine inimeste poolt viib tootmise lõpule ja loob, produktide järele nõudmise pideva kasvu korral, stiimuli tootmise edasiarendamiseks. Järelikult ei eksisteeri ühiskondlik tootmine iseene pärast. Tema objektiivseks lõppeesmärgiks on inimene oma tarvidustega, s. o. inimese kasvavate tarviduste rahuldamine inimestele vajalike tarbimisesemete tootmise teel. See on objektiivne, inimese tahtest sõltumatu, ühiskondlikule tootmisele seemiselt omane eesmärk. See on loomulik elu nõue. Inimesed ei saa lakata tootmast neile vajalikke esemeid, nagu nad ei saa lakata neid tarbimast.

Kuid see ülalnimetatud objektiivne, inimeste tahtest sõltumatu ühiskondliku tootmise eesmärk ei esine vahetult mitte alati, mitte kõigis ühiskondlik-majanduslikes formatsioonides.

Tootmise ja tarbimise vahel seisab kui ahela tingimata vajalik lüli, kui terviku osa — jaotus, mis on mitte üksnes produktide, vaid eelkõige tootmisvahendite jaotus, järelikult aga ka vastav ühiskonna liikmete jaotus mitmesuguste tootmisliikide vahel, mis määrab ühiskonna liikmete koha ühiskondlikus tootmisprotsessis ja nende tegevuse vastava vahetamise. «Produktide jaotus,» ütleb K. Marx, «on ilmselt ainult selle jaotuse tulemus, mis sisaldub tootmisprotsessis eneses ja määrab tootmise struktuuri.»<sup>1</sup> On endasõõritav, et ainult sellise tootmisvahendite jaotuse puhul, kus tootmisvahendid on ühiskonna liikmete ühisomand, esineb inimese tarviduste rahuldamine objektiivselt kui ühiskondliku tootmise otsene eesmärk.

Ekspluataatorlikus ühiskonnas inimesed, kes on ilma jäänud tootmisvahendeist, jäävad ilma ka elatusvahendeist. Et ära elada, satuvad tootmisvahendeist ja elatusvahendeist ilma jäänud inimesed nende inimeste sõltuvusse, kes on koondanud need vahendid endi kätte kui eraomandi. Töö asjalised tingimused muutuvad tööle vastandatud võõraks omandiks, mis valitseb töötajate üle. Tootmisvahendite omanike objektiivsed ning ühtlasi omakasupüüdlilikud huvid

<sup>1</sup> K. Marx ja F. Engels, Teosed, XII kd., I osa, lk. 186 (v. k.).

satuvad vastuollu orjastatud ja ekspluateeritavate tööinimeste huvidega.

Neis tingimustes inimese tarviduste rahuldamine kui ühiskondliku tootmise otsene eesmärk ja arendamise stiimul peab paratamatult kaduma ja kaobki. Selle eesmärgi asemel kerkib niisamasuguse objektiivse paratamatusega esile teistsugune otsene eesmärk, mis on omane tootmisvahendite eraomanduslikule jaotusele antagonistlikes formatsioonides, — rikkuse kuhjamine tootmisvahendite eraomanike poolt, kasusaamine, mille vahendiks on töö asjalistest tingimustest ja järelikult ka elatusvahendeist ilma jäetud inimeste ekspluateerimine.

Tootmisvahendite kapitalistlik jaotus, koondades töö asjalised tingimused kapitalistide kätte, teeb ühiskondliku tootmise vahetuks eesmärgiks ja arendamise stiimuliks kapitalistide vajaduste rahuldamise, — vajaduste, mis seisavad kapitalistide kätte koondatud ning palgalise tööjõu ekspluateerimise teel saadud ja saadava rikkuse säilitamises ja suurendamises. Sealjuures ei esine tööprotsess siin kui inimestele vajalike tarbimisesemete tootmise protsess, vaid kui vahend, mille abil säilitatakse ja suurendatakse kapitalistide rikkust. Tootmissuhted asjastuvad. Mitte töölisel ei rakenda siin tootmisvahendeid, vaid tootmisvahendid rakendavad töölisi. K. Marxi kujuka väljenduse järgi imeb asjastatud töö endasse elavat tööd, muutes töölisel tootmisvahendiks. Seepärast ei ole ühiskondliku tootmise eesmärgiks kapitalismi tingimustes mitte produkt oma loomulikul kujul, mida inimesed vajavad oma tarviduste rahuldamiseks, vaid väärtus, isekasvav väärtus, s. o. lisaväärtus ja selle muundunud vorm — kasum, mis määrab kogu kapitali elutegevuse.

«Kapitalistlikus tootmisprotsessis,» ütleb K. Marx, «esineb tööprotsess ainult kui vahend, väärtuse suurendamise protsess ehk lisaväärtuse tootmine aga kui eesmärk.»<sup>1</sup>

«Kapitalistliku tootmise otseseks eesmärgiks,» ütleb K. Marx teises kohas, «on toota mitte kaupu, vaid lisaväärtust või kasumit selle arenenud vormis; mitte produkti, vaid lisaproducti.»<sup>2</sup>

Sellele eesmärgile allutab kapitalism täiel määral kogu ühiskondliku tootmise. Ühtlasi ei tule kõne alla kasum

<sup>1</sup> Marxi ja Engelsi arhiiv, II (VII) kd., lk. 57 (v. k.).

<sup>2</sup> K. M a r x, Lisaväärtuse teooria, II kd., 2. osa, lk. 218 (v. k.).

üldse, vaid minimaalse kapitalikuluga võimalikult suure kasumi saamine, mis aga ei oleks väiksem keskmisest kasuminormist, — kui jutt on monopolismieelsest kapitalismist. Suurima kasumi tagaajamine ehk saamahimu, mida kapitalistlik tootmisviis objektiivselt nõuab, on samal ajal iga üksiku kapitalisti tegevuse teadlikuks eesmärgiks. «Kapitalistliku tootmise eesmärk seisab alati maksimumi lisaväärtuse või maksimumi lisaproducti loomises avansseeritud kapitali miinimumiga . . .»<sup>1</sup>

See kapitalistliku tootmise objektiivne eesmärk, mis saavutatakse palgatöölise ekspluateerimise teel, määras kõik kapitalistliku tootmisviisi küljed ja protsessid, järelikult määras ka kapitalistliku tootmisviisi olemuse. See eesmärk on kapitalistlikus tootmisviisis selleks oluliseks, alatiseks, mis toob esile kapitalismi olemuse, tema ühtsuse ja sidemed, vastastikuse sõltuvuse ja tervikluse, ning ilma milleta ei ole ega saa olla kapitalismi ennast. Teiste sõnadega, see objektiivne eesmärk ja tema saavutamise vahend ühtekokku esinesid, nagu ütleb K. Marx, kapitalismi absoluutse majandusseadusena. «Selle tootmisviisi absoluutseks seaduseks,» märkis ta, «on lisaväärtuse tootmine ehk kasusaamine.»<sup>2</sup>

J. V. Stalin, konkretiseerides Marxi lisaväärtuse seadust, seda edasi arendades ja rakendades monopolistliku kapitalismi tingimustes, mis nõuab oma taastootmiseks maksimaalse kasumi saamist, formuleeris k a a s a e g s e kapitalismi põhilise majandusseaduse. «Kaasaegse kapitalismi põhilise majandusseaduse peamisi jooni ja nõudeid,» õpetab J. V. Stalin, «võiks formuleerida umbkaudu nii: maksimaalse kapitalistliku kasumi kindlustamine antud maa rahvastiku enamuse ekspluateerimise, laostamise ja pauperiseerimise teel, teiste maade, eriti mahajäänud maade rahvaste orjastamise ja süstemaatilise paljaksriisumise teel, lõpuks, sõdade ja rahvamajanduse militariseerimise teel, mida kasutatakse kõige kõrgemate kasumite kindlustamiseks.»<sup>3</sup>

Ei ole säärast kuritegu inimlikkuse ja inimkonna vastu, mida kapitalism oleks tegemata jätnud ja mida ta ei teeks temale omase eesmärgi nimel. Vastavalt sellele eesmärgile otsib kapital igasuguseid viise võimalikult suurema kasumi saamiseks, ta kõvendab töötajate ebainimliku ekspluateeri-

<sup>1</sup> K. M a r x, Lisaväärtuse teooria, II kd., 2. osa, lk. 218 (v. k.).

<sup>2</sup> K. M a r x, Kapital, I kd., Tallinn, 1953, lk. 537.

<sup>3</sup> J. S t a l i n, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, lk. 36.

mise meetodeid, töötajatest järjest suurema ja suurema lisatöö massi väljapressimise meetodeid. Kasude tagaajamine on kapitaliste tõuganud ja tõukab üksteisega vastamisi met-sikus konkurentsivõitluses müügi- ja tooraineturgude pärast. See võitlus viis paratamatult kapitali ja tootmise kõrge kontsentratsioonini ja tsentralisatsioonini, mis sünnitas monopolide võimu; viimane kutsus ellu maksimaalse kasumi seaduse ja uued võitlusvahendid selle eesmärgi saavutamiseks, kaasa arvatud imperialistlikud sõjad.

Teatud tingimustes ja teatud piirides olid kapitalistid sunnitud täiustama tootmistehnikat, mis tõstis ühiskondliku töö tootliku jõu selle tasemeni, kus kujunesid materiaalsed alused kõigi ühiskonna tarviduste rahuldamiseks. Kuid kapitalistide käes olev tehnika teenib teatavasti ainult tööliste ekspluateerimise suurendamise ja sel alusel üha suuremate kasumite saamise eesmärki. «Tehnika ja teaduse progress kapitalistlikus ühiskonnas,» märkis V. I. Lenin, «tähendab progressi high väljapressimise kunstis.»<sup>1</sup> Kui aga uus tehnika ei too kapitalistidele kõige suuremaid kasumeid, siis ei leia ta teatavasti rakendamist. Kapitalism astub siis välja uue tehnika vastu, takistab selle rakendamist; tehnika arenemises tekib vaheaegu, kapital läheb tagasi isegi käsitsi töötamisele.

Kapitalistliku tootmise arenemine, mida määrab temale omane põhiline majandusseadus, toimub stiihiliselt, anarhiliselt, plaanitult. Kapitalismi arenedes kapitalismi põhiline vastuolu — vastuolu tootmise ühiskondliku iseloomu ja eraomandusliku omastamise vahel — teravneb ja süveneb. Turud täituvad kaupadega, mis ei leia maksuvõimelist nõudmist. Laiade töörahva hulkade kerjuslik olukord kitsendab turu piire. Ühiskonnas puhkevad perioodiliselt majanduslikud ületootmise kriisid. Tootmine, mitte andes vajalikku kasumit, tõmbub kokku, miljonid töölised paisatakse üle eluparda, jäetakse ilma minimaalsetestki elatusvahenditest. «Rakendatud tootliku töö mass,» ütleb K. Marx, «pakub kapitalile... huvi ainult niivõrd, kui võrd tänu temale — või vastavalt temale — kasvab lisatöö hulk (mis loob lisaväärtust ja järelikult kasumit. — A. R.)... Kui võrd töö seda tagajärg ei anna, on ta ülearune ja tuleb lõpetada.»<sup>2</sup>

<sup>1</sup> V. I. Lenin, Teosed, 18. kd., Tallinn, 1953, lk. 555.

<sup>2</sup> K. Marx, Lisaväärtuse teooria, II kd., 2. osa, lk. 218 (v. k.).

Ühiskonnas tekib niisugune kisendav vastuolu, kus rahvahulkade tarvidused elatusvahendite järele on määratu suured, on olemas materiaalne võimalus nende tarviduste rahuldamiseks, on olemas vabu töökäsi ja jõudeseisvaid tootmisvahendeid, kuid inimesed ei saa panna oma käsi nende tootmisvahendite külge, ei saa toota ega tarbida neile vajalikkeprodukte. Ja veel enam: pahatihti hävitatakse olemasolevaid kaupade tagavarasid kõrgete hindade hoidmise nimel, kuigi on miljoneid nälgivaid inimesi. Tootmisvahendite kapitalistlik omandus ja kasusaamise huvid on asunud töötajate ja tootmisvahendite vahele ning takistavad inimesi elamast ja töötamast. Kui kapitalistid suudaksid, nagu märgib J. V. Stalin, kohandada tootmise mitte maksimaalse kasumi saamiseks ja kui nad saaksid rakendada kasumi mitte ekspluateerimise meetodite täiustamiseks, vaid kohandaksid tootmise ja rakendaksid kasumi kogu ühiskonna materiaalse ja kultuuriliste vajaduste rahuldamiseks, siis ei oleks ka neid kisendavaid vastuolusid. «Kuid siis ei oleks kapitalism ka enam kapitalism.»<sup>1</sup>

Kapitalism ei sea ega saa seada endale selliseid kõigi ühiskonna liikmete tarviduste rahuldamise ülesandeid, sest kapitalismi tingimustes «tööline eksisteerib olemasolevate väärtuste kasvuvajadusteks, selle asemel et, ümberpöörduvalt, materiaalne rikkus eksisteeriks töölise arenemise vajadusteks».<sup>2</sup>

Tööline eksisteerib kapitalistlikus ühiskonnas ainult kasumi tootmise vahendina. Töölise tarviduste rahuldamine on kapitalile vajalik ainult niivõrd, kui võrd see tagab kapitalistliku tootmisviisi põhiülesande täitmist — kasumite loomist ja väljapumpamist. Sellepärast võimaldab kapital oma palgaorjadele, kes töötavad kapitalistlikus tootmises, ainult niisugust nende tarviduste rahuldamist, mis vastab kapitali vajadusele toota ja taastoota tööjõudu kui kasumi tootmise vahendit, kusjuures kapital ei kindlusta millegagi tööliklassi mittetöötava osa, töötute tarvidusi. Kapitalile on vajalik puupaljas tööline, kes oleks sunnitud minema tema palgaorjusse. Kapital vajab töötute armeed, kes avaldaks töötajaile survet ja oleks näljasurma hirmul valmis töötama kapitalistidele mistahes tingimustel.

Kapitalism on kinnitanud töötajate viletsuse ja selle süs-

<sup>1</sup> J. V. Stalin, Teosed, 12. kd., Tallinn, 1952, lk. 238.

<sup>2</sup> K. Marx, Kapital, I kd., lk. 539—540.

temaatilise süvendamise kui kapitalistliku rikkuse kasvaks tingimata vajaliku tingimuse. See väljendubki kapitalistliku akumulatsiooni üldseaduses: rikkuse kuhjumises ühiskonna ühel, järjest väheneval poolusel, — ekspluateerijate poolel, — ja viletsuse ning töövaeva kuhjumises teisel, järjest kasvaval poolusel — töötavate hulkade poolel.

Kuid masinatehnikal baseeruv kaasaegne ühiskondlik tootmine on juba kasvanud selle tasemeni, kus ühiskondliku tootmise objektiivne eesmärk — inimese tarviduste igakülgne rahuldamine — on teostatav: inimene oma tarvidustega võib saada ja peabki kogu objektiivse paratamatusega saama tootmise otseseks eesmärgiks. Kaasaegses ühiskonnas on selleks valminud kõik vajalikud materiaalsed eeldused. «Võimalus,» ütles F. Engels, «kindlustada kõigile ühiskonna liikmeile ühiskondliku tootmise teel mitte ainult täiesti küllaldased ning iga päevaga paremaks muutuvad ainelised olemasolu tingimused, vaid ka nende füüsiliste ja vaimsete võimete täiesti vaba arendamine ja rakendamine, — see võimalus on nüüd esmakordselt saavutatud, aga nüüd on see tõepoolest s a a v u t a t u d.»<sup>1</sup>

Selle võimaluse teostumist takistab ainult kapitalistlik omastamine. Kapitalistlikud tootmissuhted on muutunud tootlike jõudude edasiarenemisele kammitsaiks, nad ei vasta enam tootlike jõudude iseloomule, määrates viimased kiratsemisele ja hävimisele. Ühiskond seisab paratamatuse ees muuta omastamise iseloomu, viia tootmissuhted vastavusse tootlike jõudude iseloomuga, anda viimaste arenemisele vaba tegevusväli, asendada kapitalistlik tootmisviis kõrgema, sotsialistliku tootmisviisiga ja luua sel kombel ühiskonnas tootmisvahendite uus jaotusviis, mis määrab ka produktide uue jaotusviisi.

Omastamiseks, mis vastab kõrgeltarenenud masinalise tootmise ühiskondlikule iseloomule, on teatavasti tootmisvahendite omastamine ühiskondliku omanduse vormis; viimane loob ekspluateerimisest vabade inimeste seltsimeheliiku koostöö ja vastastikuse abistamise ning kindlustab kõigi ühiskonna liikmete tarviduste rahuldamist.

Kuid selle ühiskondliku paratamatuse teostamisele, paratamatuse, millest ühiskonna progressiivsed jõud — tööliklass ja koos temaga minevad töötajate hulgad — on üha sügavamalt teadlikud, osutavad raevukat vastupanu ühis-

<sup>1</sup> Friedrich Engels, Anti-Dühring, Tallinn, 1951, lk. 249.

konna väljasurevad jõud — kodanlus. Koondanud enda kätte kogu majandusliku ja poliitilise võimu jõu, püüab kodanlus kõigi vahenditega säilitada oma ülevõimu, takistada progressiivsete jõudude kogumist, mis on vajalikud väljasurevate jõudude vastupanu mahasurumiseks, mitte lubada, et majandusseadus, mille järgi tootmissuhted peavad tingimata vastama tootlike jõudude iseloomule, muraks endale tee ühiskonnas. Kehtestanud, K. Marxi kujuka väljenduse järgi, tule ja mõõga leegitsevas keeles kapitalistlikud tootmissuhted ja töötajate allutamise kapitalistlikule töödistsipliinile, püüab kapitalism kõigi pettuse ja vägivalla vahenditega sundida töötavaid hulki alistuma nende paljaksriisumise kapitalistlikule seadusele, tootmisvahendite omanike — kapitalistide rikastamise seadusele.

Kapitalismi ideoloogid, kaitstes ühiskonna väljasurevate jõudude huve, püüavad igati takistada progressiivsete ühiskonnajõudude konsolideerumist, kes on huvitatud seaduse, mille järgi tootmissuhted peavad tingimata vastama tootlike jõudude iseloomule, kasutamisest ja tootmisvahendite ühiskondliku omanduse kehtestamisest. Kapitalismi ideoloogid varjavad neid tegelikke põhjusi, miks töötavad hulgad kapitalistlikus ühiskonnas progresseeruvalt vaesuvad. Nad kuulutavad, et viletsuse ja töövaeva olemasolu ühiskonnas on ühiskonna loomulik seisund või saatuse tahe. Mitte kaua aega tagasi õnnistas paavst Pius XII jällegi küüniliselt töötajaid alluma kapitalistliku orjuse seadusele, mõistes hukka nende «püüet kõrvaldada elust igasugused kannatused», kutsudes neid «pika meelega taluma elu» ja leppima «paratamatu puudusega», mida toob kapitalistlik majandussüsteem.

Kaasaja kodanluse õpetatud toapoisid — russellid, fogtid ja teised, — kes kapitalismi õitsenguperioodi tuntud obskuraanti papp Malthust järgides kuulutavad viletsuse süüdlas-teks töötajaid endid, kutsudes neid loobumisele, kodanlikku riiki aga maa puhastamisele niinimetatud «liigsest» rahvastikust, õigustades ning kiites imperialistlikke sõdu, bakterio- loogilisi ja muid inimeste hävitamise vahendeid.

Kapitalismi üldkriisi tingimustes, kus kapitalistlikule süsteemile omased vastuolud on äärmiselt teravaks muutunud ja kus sotsialismi edusammud meie maal näitavad eriti sügavalt sotsialistliku majandussüsteemi eeliseid kapitalistliku süsteemiga võrreldes, paljastades kogu maailma ees kapitalismi parandamatuid pahesid, püüavad kapitalismi

ideoloogid, igasugused keynesid, carverid, johnstonid, attleed ja teised, neid pahesid kinni mätsida, kuulutades kapitalismi transformeerumist «demokraatlikuks kapitalismiks» või «demokraatlikuks sotsialismiks». Nad väidavad, et kodanliku riigi kontrolli kõvendamise teel kapitalistliku tootmise üle viib kapitalism rahvastiku tööga täielikule kindlustamisele, varandusliku ebavõrdsuse pehmenemisele, viletsuse likvideerimisele ühiskonnas. On aga ammu teada, et kapitalistlik tootmine ei ole kodanliku riigi käes, vaid vastupidi, kodanlik riik on kapitali käes. Kodanliku riigi niinimetatud «kontroll» on finantsoligarhia kontroll riigivõimu üle, mida monopolistlik kapital kasutab oma kasu-ahnetes huvides. Samuti on ammu teada, et «ükski kapitalist,» nagu ütleb J. V. Stalin, «ei nõustu kunagi ega mingi hinna eest tööpuuduse täieliku likvideerimisega, sellega, et kaotataks töötute reservarmee, kelle ülesandeks on avaldada tööturule survet, kindlustada odavamalt tasutavaid töökäsi».<sup>1</sup>

Marksismi-leninismi suur õpetus on kiskunud kõik katted saladuselt, mis varjas kapitalistliku tootmisviisi olemust. Ta relvastas töölisklassi ja koos temaga minevaid teisi ühiskonna progressiivseid jõude võitluseks kapitali ülevõimu kukutamise eest, tootmisvahendite omastamise vormi vastavusseviimise eest tootlike jõudude ühiskondliku iseloomuga.

Tootmisvahendite ühiskondlik omastamine lülitab välja kasusaamise kui ühiskondliku tootmise eesmärgi ja arenemise stiimuli. Ühiskondliku tootmise eesmärgiks ja stiimuliks, ta pideva arenemise objektiivseks tingimuseks saab sotsialismi ajal inimene oma tarvidustega, s. o. kogu ühiskonna järjest kasvavate materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste otsene ning sealjuures maksimaalne rahuldamine. Selles on sotsialistliku tootmisviisi olemus. Inimese eluvajaduste maksimaalse rahuldamise ülesanne määrab kõik sotsialismi arenemise küljed ja kõik protsessid. Ilma selleta ei ole sotsialismi ega ta arenemist.

Seda ühiskondliku tootmise otsest eesmärki sotsialismi tingimustes põhjendati marksismi-leninismi klassikute poolt juba enne sotsialistliku tootmisviisi tekkimist. Ta tulenes loogilise järeldusena kapitalistliku tootmisviisi teaduslikust analüüsist, mis näitas, et ühiskonna üleminek kapitalismilt sotsialismile on paratamatu, võimalik ja vältimatu.

---

<sup>1</sup> J. Stalin, Leninismi küsimusi, kümnes väljaanne, lk. 600 (v. k.).

J. V. Stalin, tsiteerides K. Marxi sõnu selle kohta, et tööline esineb kapitalistlikus tootmises objektiivselt kui tootmisvahend, mitte aga kui eesmärk iseeneses ja mitte kui tootmise eesmärk, märgib, et just need viimased K. Marxi sõnad on tähelepanuväärsed «ses suhtes, et nad näitavad ära selle põhilise eesmärgi, selle peamise ülesande, mille peab seadma sotsialistlikule tootmisele».<sup>1</sup>

Juba aastail 1895—1896, koostades sotsiaaldemokraatliku partei programmi projekti, märkis V. I. Lenin, et sotsialismi tingimustes «kõik see, mida töölised toodavad, ja kõik tootmise moderniseerimised peavad minema töörahva enda kasuks».<sup>2</sup>

Rääkides sotsialistliku tootmise ülesandest, formuleeris V. I. Lenin selle 1902. aastal kui produktide tootmise sotsialistliku organiseerimise, «mis toimub kogu ühiskonna arvel, et tagada ühiskonna kõigi liikmete täielik heaolu ja vaba igakülgne arenemine».<sup>3</sup>

Vastukaaluks sotsialismi anarhistlikule interpretatsioonile näitas J. V. Stalin 1906. aastal, et tootmisvahendite ühiskondliku omanduse valitsemisele rajatud tulevane sotsialistlik ühiskond ei tunne inimese ekspluateerimist inimese poolt ja avab vaba tegevusvälja tootlike jõudude tormiliseks arenemiseks. J. V. Stalin tõi siis esile ja selgitas järjekindlalt sotsialistliku tootmise eesmärgi sisu ning objektiivset iseloomu. «Tulevase tootmise peaeesmärgiks,» kirjutas J. V. Stalin oma teoses «Kas anarhism või sotsialism?», «... on ühiskonna vajaduste otsene rahuldamine, aga mitte kaupade müügiks tootmine kapitalistide kasu suurendamiseks.»<sup>4</sup>

See marksismi-leninismi klassikute tungimine tulevikku on suur teaduslik kangelastegu. Teaduslik tõendus selle kohta, et tõeliselt inimväärne elu on kõigile inimestele vajalik ja võimalik, muutis utopistliku unistuse sotsialismist reaalseks ülesandeks, mille lahendavad ühiskonna progressiivsed jõud eesotsas töölisklassiga. Mõista seda marksismi-leninismi lihtsat tõe kogu ta suuruses — selles on marksismi kogu raskus ja kogu jõud. Sellest rääkis väga kujukalt V. I. Lenin: «Ainult sotsialism annab võimaluse ula-

<sup>1</sup> J. V. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, lk. 71. (Minu sõrendus. — A. R.)

<sup>2</sup> V. I. Lenin, Teosed, 2. kd., Tallinn, 1949, lk. 78.

<sup>3</sup> V. I. Lenin, Teosed, 6. kd., Tallinn, 1952, lk. 12.

<sup>4</sup> J. V. Stalin, Teosed, 1. kd., Tallinn, 1952, lk. 321.

tuslikult levitada ja vajalikul määral allutada ühiskondlikku tootmist ja produktide jaotust teaduslike kaalutluste järgi, vastavalt sellele, kuidas teha kõigi töötajate elu kõige kergemaks, neile heaolu võimalusi andvaks. Ainult sotsialism võib selle teostada. Ja me teame, et ta peab selle teostama, ja selle tõe mõistmises on marksismi kogu raskus ja kogu jõud.»<sup>1</sup>

Meie maa töölisklass, tuginedes sellele kõigutamatu teaduslikule alusele, olles kindlalt veendunud sotsialismi ajaloolises vajalikkuses ja oma võimetes seda ülesannet teostada, sammus kommunistide partei juhtimisel sotsialistliku revolutsiooni poole, sotsialismile, mille eesmärgiks ja sisuks on inimese eluvajaduste rahuldamine. Sotsialism ja rahva heaolu on üksteisest lahutamatud. Kui proletariaat ei oleks olnud võimeline seda eesmärki teostama, siis proletaarne revolutsioon ise oleks olnud ilmaaegne ja sellepärast ka tarbetu. «Asjatu oleks olnud kukutada kapitalism 1917. aasta oktoobris ja ehitada paljude aastate vältel sotsialismi,» ütles J. V. Stalin, «kui me ei saavuta seda, et inimesed elaksid meil jõukalt. Sotsialism ei tähenda vaesust ja puudust, vaid vaesuse ja puuduse kaotamist, ühiskonna kõigile liikmetele jõuka ja kultuurse elu organiseerimist.»<sup>2</sup>

## TEINE LOENG

### MARKSISTLIKU ÕPETUSE SOTSIALISTLIKU TOOTMISE PEAÜLESANDEST EDASIARENDAmine J. V. STALINI POOLT JA SOTSIALISMI PÕHILISE MAJANDUSSEADUSE KASUTAMINE KOMMUNISTLIKU PARTEI NING NÕUKOGUDE RIIGI POOLT

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon pani aluse ühiskonna materiaalse elu objektiivse nõude teostamisele — ühiskonna majandusliku korra põhjalikule muutmisele. Meie maal tööliste ja talupoegade liidu näol tekkinud jõud andis vaba tegevusvälja majandusseaduse toimele, mille järgi tootmissuhted peavad tingimata vastama tootlike jõudude iseloomule, seadusele, mis murdis endale juba ammu teed

<sup>1</sup> V. I. Lenin, Teosed, 27. kd., lk. 375—376 (v. k.).

<sup>2</sup> J. V. Stalin, Teosed, 13. kd., Tallinn, 1952, lk. 346.

kapitalismi tingimustes. Sotsialistliku revolutsiooni võiduga tekkisid uued, kapitalistlikest tootmistingimustest põhjalikult erinevad sotsialistlikud tootmistingimused, mis täielikult vastavad tootlike jõudude ühiskondlikule iseloomule. Tootmisvahendite ühiskondlik omandus haaras kõigepealt majanduse juhtivad positsioonid. Sellega hävitati meie maal pärast kodanluse poliitilise võimu hävitamist ka monopolistliku kapitali majanduslik võim. V. I. Lenin ütles, et «imperialism ja finantskapital on vana kapitalismi pealisehitus».<sup>1</sup> Kogu see monopolistlik «vana kapitalismi pealisehitus» (tööstuse, kaubanduse ja panganduse monopolid, kellede käes olid maa majanduse juhtivad positsioonid) läks revolutsiooni esimestest päevadest alates ühiskonna kätte ja seda hakkas juhtima nõukogude võim töölisklassi ja koos temaga minevate laiade töörahva hulkade nimel ning ülesandel. Tekkis rahvamajanduse sotsialistlik sektor, mille arenemise määrasid ainult töötajate huvid ja mis kohe sai juhtiva seisukoha meie maa majanduses.

Tekkinud sotsialistlikus rahvamajanduse sektoris ei olnud ega saanud olla inimese ekspluateerimist inimese poolt, sest seal ei ole üksteisele vastandatud tootmisvahendite omanikku ja tootmisvahendeist ilma jäetud palgatöölist. Sotsialistliku sektori iga töötaja kui ühiskonna liige on oma Nõukogude riigi kaudu kõigi ühistatud tootmisvahendite omanik. Sellele vastavalt ei ole ka inimeste omavahelised suhted tootmisprotsessis ekspluateerimise suhted, vaid seltsimeheliku koostöö ja vastastikuse abistamise suhted ekspluateerimisest vabade töötajate vahel, kes jaotavad tarbimisprodukte nende poolt ühiskonnale antud töö kvantiteedi ja kvaliteedi järgi.

Tekkinud sotsialistliku tootmise objektiivseks eesmärgiks oli seega otseselt inimene oma tarvidustega. Sotsialistliku tootmise organiseerimist ja arenemist määras esimestest sammudest peale sotsialistliku ühiskonna töötajate tarviduste kõige täielikuma rahuldamise eesmärk, mitte aga maksimaalse kasumi saamise eesmärk, nagu see on omane kaasaegsele kapitalismile. Kommunistlik partei ja Nõukogude riik, olles teadlikud sotsialistliku tootmise eesmärgist ja selle saavutamise vahendist, allutasid sellele eesmärgile algusest peale teadlikult kogu sotsialistliku tootmise arenemise, mis on rahva tõelise heaolu ainukeseks

<sup>1</sup> V. I. Lenin, Valitud teosed, II kd., Tallinn, 1946, lk. 354.

allikaks ja kindlustamise vahendiks.<sup>1</sup> Tootmis- ja kauba-  
käibevahendite eraomanduse asendamine ühiskondliku  
omandusega ja ühiskondliku tootmise plaanikindla organi-  
seerimise sisseseadmine moodustas, nagu seda fikseeris  
meie partei VIII kongressil vastuvõetud partei programm,  
aluse «ühiskonna kõigi liikmete heaolu ja igakülgse arene-  
mise kindlustamiseks».<sup>2</sup> Sotsialistliku sektori tekkimine oli  
selle ülesande lahendamise alguseks. Kuid täies ulatuses  
saadi seda ülesannet lahendada alles kapitalistlike elemen-  
tide likvideerimise ja sotsialismi võiduletuleku tagajärjel  
kogu rahvamajanduses. Sellel objektiivsel alusel kujunesidki  
sotsialistliku sektori suhted meie maa rahvamajanduse teiste  
sektoritega, mis eksisteerisid kapitalismilt sotsialismile  
ülemineku perioodil.

Sotsialistliku sektori tekkimine ei olnud mingil juhul, nii-  
ütelda, omamoodi «laeka» tekkimine, mis asetati teiste sek-  
toritega paralleelselt kulgevaile rööbastele ja mis selle-  
tõttu, riivamata teisi sektoreid, veereb rahulikult tule-  
vikku — sotsialismile. J. V. Stalin paljastas kodanliku  
«tasakaalu teooria», mis oli käibel majandusteaduslikus kir-  
janduses kapitalismilt sotsialismile ülemineku perioodil.  
See teooria jutlustas meie maa rahvamajanduse erinevate  
sektorite paralleelset rahulikku kõrvuti eksisteerimist ja are-  
nemist. J. V. Stalin näitas, et rahvamajanduse erinevate  
sektorite arenemine üleminekuperioodil ei toimu rahuliku  
kõrvuti eksisteerimise korras, vaid «ägedas klassivõitluses,  
mis on võitlus elu ja surma peale, võitlus põhimõttel «kes  
keda»».<sup>3</sup>

Selle võitluse iseärasus seisis muuhulgas selles, et tol  
ajal veel olemas olnud kapitalistlike elementide (ja ka väike-

---

<sup>1</sup> Mõned autorid (näiteks I. Tšangli, «Literaturnaja Gazeta»  
21. märtsist 1953) väidavad, et sotsialismi põhiline majandusseadus  
pääses mõjule enne, kui temast teadlikuks saadi ja ta avastati. Selline  
formuleering viib ebaõigele järeldusele, et sotsialismi põhiline majandusseadus  
olevat toimunud meie maal pikemat aega stiihiliselt, et  
kommunistlik partei ja nõukogude võim, ehitades V. I. Lenini ja  
J. V. Stalini juhtimisel sotsialismi, ei teadnud, et ühiskondliku tootmise  
eesmärk ja ta saavutamise vahend sotsialismi tingimustes on sotsia-  
lismi peamiseks sisuks ja ülesandeks. Tegelikult aga partei ja nõu-  
kogude võim on täiesti teadlikult rakendanud seda seadust kõigil sot-  
sialismi ülesehitamise etappidel ja rakendavad seda praegugi, juhtides  
meie maad leninlik-stalinlikku teed mööda kommunismile.

<sup>2</sup> Propaganda ja agitatsioon ÜK(b)P otsustes ja dokumentides,  
Tallinn, 1949, lk. 65.

<sup>3</sup> J. V. Stalin, Teosed, 12. kd., lk. 140.

kaubatootmise) kogu majanduslik tegevus asetati erilis-  
tesse, neile harjumatuise tingimustesse. Rahvamajanduse  
juhtivate positsioonide (suurtööstuse, pankade, raudteede,  
sidevahendite jne.) natsionaliseerimine õõnestas kodanluse  
kui terviku majandusliku võimsuse juured. Näiteks niisuguse  
kapitalistliku maailma majanduselu põhinarvi nagu kaas-  
aegsete pankade äravõtmine kodanluse käest võttis tal  
hinge — nii iseloomustas J. V. Stalin kujukalt pankade nat-  
sionaliseerimise tähtsust. Selle tagajärjel ei kulgenud kapi-  
talistlike elementide tegevus enam kodanluse majandusliku  
ja poliitilise ülevõimu tingimustes, vaid proletariaadi  
võimu tingimustes, ta ei kulgenud enam tootmisvahendite  
eraomanduse ja kaubasuhete jagamatu võimu tingimustes,  
vaid tootmisvahendite juhtiva üldrahvaliku omanduse  
tingimustes, kus inimestevahelised suhted ei rajane kasumi  
tootmisel ja väljapumpamisel.

Erilised majanduslikud tingimused, milledesse asetati  
kapitalistlikud elemendid ja väikekaubatootjad sotsialistliku  
revolutsiooni võidu ja sotsialistliku sektori tekkimise tõttu,  
lõid ka erilised tingimused kaubasuhetele ja kapitalist-  
likele suhetele iseloomulike majandusseaduste toimele. Koos  
uute majanduslike tingimustega tekkisid neile omased uued  
spetsiifilised majandusseadused, mis peegeldavad uusi  
majandusliku arenemise protsesse. Ühiskondliku elu majan-  
duslikes tingimustes toimunud põhiliste muutuste tõttu,  
ühiskonnast monopolistliku kapitali kadumise tõttu kaotas  
meie maal kõigepealt kehtivuse kaasaegse kapitalismi põhi-  
line majandusseadus. Ta lahkus majanduse näitelavalt ja  
loovutas oma koha sotsialismi põhilisele majandusseadusele,  
mis lõppkokkuvõttes määras kogu meie maa rahvamajan-  
duse sisu ja arenemissuuna.

Kehtivate majandusseaduste tunnetamise alusel lõi Nõu-  
kogude riik ägeda klassivõitluse tingimustes vaba tegevus-  
välja sotsialismi majandusseaduste toimele ja piiras sotsia-  
listliku sektori huvides kapitalistliku kasusaamise seaduse  
tegevusvabadust ning mõjusfääri.<sup>1</sup> Lõppkokkuvõttes tegi

---

<sup>1</sup> Mõned autorid (I. Tšangli, «Literaturnaja Gazeta» 21. märtsist  
1953) väidavad, et sotsialismi põhilisel majandusseadusel ei olnud  
kapitalismilt sotsialismile ülemineku perioodil täiesti vaba tegevus-  
välja, et ta alles murdis endale teed. Autori järgi tuleb seega välja,  
et sotsialismi põhiline majandusseadus, mis teatavasti on sotsialistlike  
tootmissuhete spetsiifiline majandusseadus, ei omanud nende su-  
hete põues tegevusvabadust, vaid kohtas isegi vastupanu. Need

see majanduslikult võimatuks kapitali laiendatud taastootmise meie maal ja viis edaspidi kapitalistlike majandusprotsesside kadumisele nõukogude rahvamajandusest. Sotsialismi huvides piirati väärtuseeaduse tegevusvabadust ja mõjusfääri. Väärtuseeadus kaotas oma kõikehõlmava iseloomu, ta lakkas olemast majanduse arenemist reguleeriv seadus. Tema stiihiline hävitusjõud ohjeldati, ta hakkas «tõõtama» kapitalismi kahjuks, sotsialismi kasuks. Kasvav sotsialism kasutas oma huvides paljusid vanu majanduslikke vorme — raha, kaubandust, panku, — andes neile vormidele uue sisu, mis vastas sotsialistliku arenemise vajadustele.

Kuid väljasurevad ühiskondlikud jõud, kuigi nad olid meie maal võimust ja majanduslikust ülevõimust ilma jäetud, tuginesid teatud majanduslikele positsioonidele, mis tol ajal püsisid veel nende käes. Nad tuginesid oma organisatsioonilis-tootmisalastele ja administratiivsetele kogemustele, oma rahvusvahelistele sidemetele ja püüdsid igasuguste abinõudega, sealhulgas ka sõjaliste abinõudega, takistada meie maa progressiivseid jõude rakendamast seadust, mille järgi tootmissuhted peavad tingimata vastama tootlike jõudude iseloomule, ja järelikult püüdsid takistada ka rakendamast selle seaduse teostamise alusel tekkinud sotsialismi majandusseadusi. Üldistades sotsialismi ülesehitustöö raskusi esimesel perioodil pärast Oktoobrirevolutsiooni, ütles J. V. Stalin: «... meil tuli ehitada tule all. Kujutlege müürseppa, kes ühe käega ehitades teise käega kaitseb seda maja, mida ta ehitab».<sup>1</sup>

Kapitalistlikud elemendid panid vastu uute majandusuhete arenemisele, püüdes restaureerida kapitalismi ja tagasi saada kaotatud majanduslikku ning poliitilist ülevõimu. «... Meie töö rahvamajanduse sotsialistliku rekonstrueerimise alal,» märgib J. V. Stalin, «mis purustab kapitalismi majanduslikke sidemeid ja pöörab pea peale kõik vana maailma jõud, peab välja kutsuma nende jõudude meeletliku vastupanu.»<sup>2</sup> Visas ning teravas võitluses sai töölis-

---

väited on sügavalt ekslikud. Nad ei vasta tegelikkusele. Sotsialismi põhiline majandusseadus sai esimestest sammudest peale täiesti vaba tegevusvälja (tegevusvabaduse), määrates meie maal kõik ühiskondliku tootmise arenemise küljed. Sotsialismi põhilise majandusseaduse mõjusfäär aga laienes loomulikult sel määral, kuidas arenes sotsialism, kuidas tõrjuti välja ja likvideeriti kapitalistlikke elemente.

<sup>1</sup> J. V. Stalin, Teosed, 4. kd., Tallinn, 1948, lk. 381.

<sup>2</sup> J. V. Stalin, Teosed, 12. kd., lk. 293.

klass kommunistliku parteiga eesotsas jagu sellest raevukast, avalikust ja salajasest vastupanust, mida osutasid väljasurevad ühiskondlikud jõud sotsialismi ülesehitustööle.

Sotsialistliku revolutsiooni võit ja sotsialistlike tootmisuhete tekkimine meie maa rahvamajanduses seadsid otsekohe täie teravusega üles küsimuse sotsialistliku ülesehitustöö teede igakülgsest uurimisest ja ta kogemuste teoreetilisest üldistamisest, samuti ka sotsialismi uute majandusseaduste — mida marksismi-leninismi klassikud üldjoontes nägid teaduslikult ette juba enne nende seaduste tekkimist — tunnetamisest ja ärakasutamist ühiskonna huvides, kes nõuab majandusliku ülesehitustöö teaduslikku, teadlikku juhtimist. Juhindudes neist majandusliku arenemise nõuetest, üldistas partei sotsialistliku ülesehitustöö kogemusi, on avastanud ja avastab objektiivseid, sotsialismile omaseid majandusseadusi, on süvendanud ja süvendab pidevalt nende seaduste tunnetamist, et neid tegelikult tundma õppida ja asetada nad seega ühiskonna kontrolli alla, kasutada neid täie teadlikkusega ühiskonna huvides.

Sellel teel on meie partei, keda juhtisid Lenin ja Stalin, võitnud hulga nii praktilist kui ka teoreetilist laadi raskusi. Meie partei juhid Lenin ja Stalin tulid toime tõeliselt titaanliku tööga võitluses kõigi sotsialismi vaenlaste vastu, nende vaenlaste kallaletungide vastu sotsialistlikule ülesehitustööle ja marksistlikule teorialle. Selles võitluses kaitsesid nad kindlalt sotsialismi ülesehitustööd ja hoidsid marksismi puhtana. Nad arendasid edasi marksistlikku teooriat, kohandas seda võitnud proletaarse revolutsiooni ja sotsialistliku ülesehitustöö tingimustele, selgitasid sotsialismile omaste majandusseaduste sisu.

Objektiivse, sotsialistlikule tootmisviisile immanentse eesmärgi ja selle saavutamise vahendi tunnetamise põhjal alustas ja arendas kommunistlik partei Lenini ja Stalini juhtimisel äärmiselt rasket ning keerukat tööd: kümnete ja kümnete miljonite inimeste elu kõige sügavamate majanduslike põhialuste uut viisi organiseerimist. Seda tööd poleks olnud võimalik teostada, kui ei oleks jagu saanud väikekodanlikest elementidest, mis tol ajal domineerisid meie laastatud, oma majanduslikult ilmelt agraarsel maal ja mis kujutasid endist noorele sotsialismile eriti suurt ohtu. Väikekodanlikud elemendid panid igati vastu meie maa sotsialistlikule ümberkujundamisele, pidades tootmist ja produktide jao-

tust igavesest ajast täielikult eraasjaks, mis ei kuulu ühiskonna otsese hoole alla.

Kuid ainult sisse seades üldrahvaliku arvestuse ja kontrolli tootmise ja produktide jaotuse üle ning organiseerides sellel alusel üldrahvalikus ulatuses tööviljakuse tõstmist kapitalistlikust tasemest kõrgemale, oli võimalik jagu saada väikekodanlikest elementidest, organiseerida ja kindlustada täieliku võidu sotsialistlikele ühiskondlikele suhetele, mis lülitavad välja kodanluse olemasolu ja isegi tema tekkimise võimaluse meie maal ning on vastukaaluks vanadele «harjunud» majandussuhetele, millede aluseks on stiihiliselt ja anarhiliselt laiuti ning sügavuti kasvav kaubaturg. Sotsialism on arvestus, ütles V. I. Lenin, — kõigi ühiskonna tarviduste ja nende rahuldamiseks olemasolevate ning vajalike ressursside kõige rangem ning üldine arvestus.

Ka J. V. Stalin, lähtudes sotsialistliku tootmisviisi olemuse teoreetilisest määratlemisest, nägi juba ammu enne sotsialistlikku revolutsiooni ette, et sotsialistliku tootmise organiseerimise alusena on tarvis arvesse võtta kogu ühiskonna tarvidusi.<sup>1</sup> 1920. aastal, tehes sotsialistliku ülesehitustöö esimeste aastate kokkuvõtet, ütles J. V. Stalin: «... me ei ehitanud kodanlikku majandust, kus igaüks oma erahuvisid taga ajades ei hoolitse riigi kui terviku eest ega sea endale küsimust majanduse plaanikindlast organiseerimisest riiklikus ulatuses. Ei, me ehitasime sotsialistlikku ühiskonda. See tähendab, et tuleb arvesse võtta kogu ühiskonna kui terviku vajadused, tuleb organiseerida majandust plaanikindlalt, teadlikult ja ülevenemaalises ulatuses. Pole kahtlust, et see ülesanne on võrratult keerukam ja raskem».<sup>2</sup>

Kaitstes sotsialismi ülesehitustöö teed valgustava marksistliku majandusteooria puhtust, paljastas J. V. Stalin koos V. I. Leniniga anarho-sündikalistlikud taotlused, mis kerkisid üles sotsialistliku ülesehitustöö esimesel etapil.

«Tingimusteta ja halastamatu võitlus sündikalistliku ning kaootilise suhtumise vastu natsionaliseeritavasse ettevõtteisse. Majanduselu tsentraliseerimise järeleandmatu läbiviimine üldrahvalikus ulatuses,»<sup>3</sup> nõudis V. I. Lenin.

<sup>1</sup> Vt. J. V. Stalin, Teosed, 1. kd., lk. 322.

<sup>2</sup> J. V. Stalin, Teosed, 4. kd., lk. 381. (Minu sõrendus. — A. R.)

<sup>3</sup> V. I. Lenin, Teosed, 27. kd., lk. 287 (v. k.).

Sest anarho-sündikalism, sulgedes sotsialismi üksikute linnade ja kogukondade, isegi ettevõtete raamidesse, on vastuolus tootmise võimsa arenemise huvidega ning viib lõppkokkuvõttes ainult kapitalismi restaureerimisele. Anarho-sündikalism eitab sotsialistliku tootmise olemust, tema eesmärki ja saavutamise vahendeid — kogu ühiskonna materiaalse ja kultuuriliste vajaduste rahuldamist üldriiklikus ulatuses organiseeritud laialdasel tööstuslikul baasil.

Juba oma teoses «Kas anarhism või sotsialism?» märkis J. V. Stalin, et «nüüdisaegne tootmine iga päevaga laieneb, et ta ei mahu üksikute linnade või kubermangude raamidesse, et ta lakkamatult murrab neid raame ja hõlmab kogu riigi territooriumi — järelikult peame tervitama tootmise laienemist ja tunnistama tulevase sotsialismi aluseks mitte üksikud linnad ja kogukonnad, vaid kogu riigi terve ja jagamatu territooriumi, mis tulevikus muidugi järjest laieneb».<sup>1</sup>

Tootmise ja jaotuse üldrahvaliku arvestuse ning kontrolli organiseerimine ja plaanikindlalt organiseeritud majanduse ülesehitamine oli sotsialistliku tootmise võimsa tõusu tingimuseks ning eelduseks. Maa industrialiseerimine oli otsustavaks lüliks kõigi sotsialistliku ülesehitustöö ülesannete lahendamisel.

Koos V. I. Leniniga põhjendas J. V. Stalin meie maa sotsialistliku industrialiseerimise vajadust, vajadust arendada tootmisvahendeid tootvat suurtööstust kui sotsialismi materiaalsel alust, niisiis kui vahendit, mis kindlustab sotsialistliku majanduse immanentse eesmärgi, inimese kasvavate vajaduste maksimaalse rahuldamise saavutamist. Juba kirjas V. I. Leninile raamatu «Venemaa elektrifitseerimise plaan» ilmumise puhul andis J. V. Stalin, paljastades trotskistlik-rõkovlikke sotsialistliku ülesehitustöö nurjaajamise katseid, kõrge hinnangu Lenini GOELRO plaani julgeile teaduslikele ettepanekuile kui ainuõigetele marksistlikule katsele «anda majanduslikult mahajäänud Venemaa nõukogulikule pealisehitusele tõesti reaalne ja praegustes tingimustes ainuvõimalik tehnilis-tööstuslik baas».<sup>2</sup>

Kogu rahvamajanduse kõrgeima tehnikaga varustamise ja sellel alusel sotsialistliku tootmise tormilise arenemise

<sup>1</sup> J. V. Stalin, Teosed, 1. kd., lk. 317.

<sup>2</sup> J. V. Stalin, Teosed, 5. kd., Tallinn, 1948, lk. 47.

vajaduses nägi J. V. Stalin alati kui v a h e n d i t sotsialismile omase ühiskondliku tootmise eesmärgi saavutamiseks, mitte a g a kui e e s m ä r k i i s e e n e s e s.

Pärast V. I. Lenini surma arendas partei J. V. Stalini juhtimisel sotsialismi ülesehitamise leninlikku plaani, üldistas sotsialistliku ülesehitustöö praktikat ja viis sellega meie maad samm-sammult edasi sotsialismi võidule kogu rahvamajanduses.

Teooriast elupraktikasse ülekantud sotsialism, mille sisuks on kõigi töötajate materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste rahuldamine, püstitas mitte ainult töölisklassi materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste rahuldamise küsimuse. Töölisklass ei saa lahendada seda ülesannet enda suhtes, kui ta ei ole seda lahendanud kõigi töötavate hulkade, eeskätt talurahva suhtes. See sisaldub sotsialismi mõistes eneses, mis J. V. Stalini iseloomustuse järgi on tööstuse ja põllumajanduse töötajate tootmise-tarbimise ühistu. Selles J. V. Stalini definitsioonis väljendub sotsialistliku ühiskondliku tootmise e e s m ä r k — inimene oma tarvidustega — ja selle eesmärgi teostamise v a h e n d.

Esimeseks sammuks selle tööliste ja talupoegade ühise ülesande lahendamisel oli Suure Sotsialistliku Oktoobri-revolutsiooni võit. Ülesande edasine ulatuslik teostamine arenes pärast kodusõja võidukat lõppu ja pärast üleminekut uuele majanduspoliitikale.

Töötades V. I. Leniniga ühiselt välja uut majanduspoliitikat ja seda edasi arendades, rõhutas J. V. Stalin, et uue majanduspoliitika mõistmise võtmeks on arusaamine sellise vahekorra tarvilikkusest talurahvaga, sellise tööliste ja talupoegade liidu majandusliku vormi tarvilikkusest, mis kindlustaks neile nende majanduslikud huvid,<sup>1</sup> et siis sellel alusel saavutada sotsialismi võit kogu rahvamajanduses. Selleks ei tulnud kindlustada väiketalupidamise kui niisuguse huve, vaid tuli kindlustada talupoegade kui töötajate põhilisi huve, s. o. viia talupojad sotsialismiteele ning tagada nende materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste igakülgne rahuldamine, täielikult likvideerida viletsus külas.

Kuigi enne sotsialismi võitu külas toimus mitte üksnes tööliste, vaid ka talurahva põhiliste hulkade materiaalse olukorra paranemine, ilma milleta polnud üldse võimalik sotsialistliku ülesehitustöö alal edasi liikuda, ei lahendanud

---

<sup>1</sup> Vt. J. V. Stalin, Teosed, 5. kd., lk. 118.

see paranemine ometi kogu ülesannet. J. V. Stalin märkis, et ei saa kaua baseerida sotsialismi ülesehitustööd kahele erinevale alusele: sotsialistlikule tööstusele, mis areneb laiendatud taastootmise seaduste järgi, ja talupoegade väikekaubamajandusele, mis mitte alati ei kindlusta isegi lihtsat taastootmist. See võib viia ainult krahhini.

Et sotsialism saaks kogu rahvamajanduses võidule tulla, mis on töötava talurahva materiaalse olukorra põhjaliku paranemise tingimuseks, selleks oli vaja kindlustada küla üleminek sotsialistliku linna abiga sotsialistlikule arenemisteele. «Asi ei seisa siin selles, et talupoega tuleks hellitada,» õpetab J. V. Stalin, «ning näha selles talupojaga õigete vahekordade loomist, sest hellitamisega ei jõua kaugele, vaid asi seisab selles, et abistada talupoega tema majapidamise üleviimisel «uuele tehnilisele baasile, kaasaegse suurtootmise tehnilisele baasile», sest talurahva päästmisel viletsusest on see peamiseks abinõuks.

Kuid võimatu on kogu maa majandust uuele tehnilisele baasile viia ilma kiire tempota meie tööstuse ja eeskätt tootmisvahendite tootmise arendamisel.»<sup>1</sup>

Uue majanduspoliitika kaudu toimus vajalike eeltingimuste kogumine, mis valmistasid ette küla üleminekut ühistöö, artellitöö, seltsimeheliku töö organiseerimisele uue, kaasaegse põllumajandusteaduse ja tehnika baasil, ja järelikult valmistasid ette talurahva põhiliste hulkade materiaalse ja kultuurilise olukorra põhjalikku paranemist.

Majanduse juhtivate positsioonide konsolideerumine Nõukogude riigi kätte, nende tormiline kasv ja sotsialistliku industrialiseerimise läbiviimine valmistasid ette ja kindlustasid töötava talurahva üleminekut sotsialistliku arenemisteele. Lenini surematu töö suur jätkaja J. V. Stalin arendas edasi ja teostas Lenini kooperatsiooniplaani kui ainsa tee küla sotsialistlikule ümberkorraldamisele ja sel viisil tingimuste loomisele viletsuse ning puuduse likvideerimiseks külas, koos sellega aga ka põllumajandussaaduste tootmise tormilise arenemise kindlustamisele, mis on vajalik selleks, et rahuldada kogu sotsialistliku ühiskonna pidevalt kasvavaid vajadusi.

Ainult kolhoosid, ütles J. V. Stalin, avavad talupoegadele väljapääsu viletsusest ja pimedusest. Ainult põllumajanduse

---

<sup>1</sup> J. V. Stalin, Teosed, 11. kd., lk. 249—250.

arendamise sotsialistlik tee, kollektiviseerimise tee, «andis võimaluse mõne aasta jooksul katta kogu maa suurte kollektiivmajapidamistega, kellel on võimalus rakendada uut tehnikat, kasutada kõiki agronoomia saavutusi ja anda meie maale rohkem müügitoodangut».<sup>1</sup>

Tuginedes seadusele, mille järgi tootmissuhted peavad tingimata vastama tootlike jõudude iseloomule, viidi töötava talurahva miljoniliste hulkade toetusel, nõukogude võimu initsiatiivil meie maal läbi üldine kollektiviseerimine, mille baasil likvideeriti kõige arvukam kapitalistlik klass — kulaklus. Sotsialism saavutas võidu ka külas. Inimene oma tarvidustega sai tootmise otseseks eesmärgiks ka põllumajanduses. Kogu maal hakkasid jagamatult valitsema sotsialistlikud majanduse vormid. Sotsialismi põhilise majandusseaduse mõjusfäär laienes, selle seaduse mõju süvenes ja arenes.

NSV Liidu Konstitutsioonis, mis oma paragrahvides seadusandlikult kinnitab nõukogude rahva võite ja saavutusi, on kirja pandud, et NSV Liidu majanduslikku elu määratakse ja suunatakse ühiskondliku rikkuse suurendamise, töörahva materiaalse ja kultuurilise taseme järjekindla tõusu huvides, mis nõuab meie maa sõltumatuse kindlustamist kapitalistliku maailma vastu ning Nõukogude Liidu kaitsevõime tugevdamist.

Võitluse käigus põhjaliku revolutsioonilise murrangu eest küla majanduses ja järelikult kogu maa majanduses, kaitstes J. V. Stalin järjekindlalt kõigi kallaletungide vastu ja arendas edasi sotsialismi ülesehitamise teaduslikke marksistlik-leninlikke aluseid ja süvendas arusaamist sotsialistliku tootmisviisi eesmärgist ning selle saavutamise vahendist. Ta paljastas kõik katsed moonutada marksistlikku arusaamist sellest, et sotsialism nõuab inimese vajaduste rahuldamist, ja asendada see arusaamine mitmesuguste kodanlike eelarvamustega.

Võitluse käigus küla üleviimise eest sotsialistlikule arenemisteele paljastati ja heideti kõrvale kontrrevolutsiooniline buhhaarinlik loosung «rikastuge». Selle loosungi olemus seisis selles, et püüti asendada sotsialistlik nõue, mille järgi töötajate vajaduste rahuldamine on ühiskondliku tootmise otsene eesmärk, kodanliku kasusaamise nõudega. Kutsudes üksiktalupidamist isiklikule rikastumisele, tähendas see loo-

<sup>1</sup> J. Stalin, Moskva linna Stalini valimisringkonna valijate valimiseelsetel koosolekutel peetud kõned, Tallinn, 1950, lk. 18.

sung, nagu märgib J. V. Stalin, «sisuliselt üleskutset — t a a s t a d a kapitalism».<sup>1</sup> Meie maal sotsialismi ülesehitamise eest peetud võitluse käigus paljastas J. V. Stalin ning purustas trotskistlikud, buhhaarinlikud ja teised vaenulikud katsed asendada nõukogude ökonoomika küsimuste marksistlik teoreetiline käsitus nende küsimuste kodanlike moonutamistega, millede eesmärgiks oli takistada sotsialismi majandusseaduste avastamist ja tunnetamist, järelikult ka nende kasutamist ühiskonna huvides.

Kodanlus ja tema õpetatud agendid ning toapoised on alati püüdnud mürgitada rahvahulkade teadvust, halvustada sotsialismi, sisendada rahvahulkadele kodanlikke kujutlusi sotsialismist. Kasutades utopistliku sotsialismi väärteteooriaid, mis jutlustasid üldist asketismi ja võrdsustamist, püüdsid nad kujutada sotsialismi kui isiksuse võrdsustavat mahasurumist nagu kasarmus, kui üldist vaesust. Nad võtsid omaks anarhistlikke õpetusi, mis diskrediteerivad sotsialismi ja viivad sisuliselt kapitalismi restaureerimisele; nad esitasid tõelise sotsialismina Dühringi radikaalse võrdsustava sotsialismi mõttetusi, kus jutlustati eluolu, maitsete jne. võrdsust.

Väikekodanlike, võrdsustuslike vaadete negatiivne mõju avaldus palgasse puutuvate võrdsustuslike tendentside levikus; nende äärmiseks väljenduseks olid niinimetatud tootmiskommuunid vabrikutes ja tehastes, mida «pahempoolsed tõlplased», nagu neid nimetas J. V. Stalin, organiseerisid üksikuis ettevõtteis. Neis kommuunides jaotati teatavasti võrdsustavalt ümber kvalifitseeritud ja kvalifitseerimata tööliste palku.

Partei J. V. Staliniga eesotsas purustas täielikult kõik need sotsialismile vaenulikud väikekodanlikud vaated ja katsed levitada võrdsustamist; partei kaitses võrdsuse marksistlikku mõistet, mis tähendab klasside kaotamist, kõigi ühiskonna liikmete võrdset vabanemist ekspluateerimisest, võrdset kohustust töötada võimete kohaselt ja võrdset õigust saada tasu sotsialismi tingimustes töö järgi, kommunismi tingimustes aga tarviduste järgi. «Teha siit järeldus,» ütleb J. V. Stalin, «et sotsialism nõuab ühiskonna liikmete vajaduste võrdsustamist, ühtlustamist, nivelleerimist, nende maitse ja isikliku eluolu nivelleerimist, et marksistide kava järgi peavad kõik käima ühesuguses riietuses ja

<sup>1</sup> J. V. Stalin, Teosed, 13. kd., lk. 347.

sööma ühtesid ning neidsamu roogi ühel ja selsamal hulgal, — see oleks vulgaarsus ja marksismi laimamine.»<sup>1</sup>

Sotsialismi nõue ei ole isiklike vajaduste nivelleerimine ega nende vähendamine «elatusmiinimumini», nagu see leiab aset kodanlikus ühiskonnas, kus töoinimesele on antud võimalus ainult hingitseda, mitte aga elada. Jutt ei ole enam elatusvahendite hulgast, mis kapitalistliku tööturu seisukohast oleks piisav normaalse headusega tööjõu tootmiseks ja taastootmiseks. Sotsialismi tingimustes on jutt sellest, et kindlustada kultuurselt arenenud töötavate inimeste kõigi mitmekesiste, järjest kasvavate vajaduste maksimaalne rahuldamine.

Tuues esile inimeste vajaduste rahuldamise sotsialistliku nõude sisu ja seda mõistet edasi arendades, ütles J. V. Stalin partei XVII kongressil: «Oleks rumal arvata, et sotsialismi võiks üles ehitada vaesuse ja puuduse alusel, isiklike vajaduste vähendamise ja inimeste elutaseme kehviku elutasemeni allaviimise alusel, kuna liiatigi kehvikud ise ei taha enam jääda kehvikuteks ja tunglevad üles jõuka elu poole. Kellele on tarvis niisugust kah-sotsialismi? See ei oleks sotsialism, vaid sotsialismi karikatuur. Sotsialismi võib üles ehitada ainult ühiskonna tootlike jõudude tormilise kasvu baasil, saaduste ja kaupade külluse baasil, töörahva jõuka elu baasil, kultuuri tormilise tõusu baasil. Sest sotsialism, marksistlik sotsialism ei tähenda isiklike vajaduste vähendamist, vaid nende igakülgset avardamist ja õitsengut, mitte nende vajaduste piiramist või nende rahuldamisest äraütlemist, vaid kultuurselt arenenud töötavate inimeste kõigi vajaduste igakülgset ning täielikku rahuldamist.»<sup>2</sup>

Kogu sotsialistliku tootmise arendamine on allutatud sellele nõudele kui oma otsesele eesmärgile. See on sotsialistliku ühiskondliku tootmise pidev eesmärk, ta teostab seda iga päev töötajate materiaalse ja kultuurilise olukorra süstemaatilise parandamise kujul; see parandamine algas sellest, et inimene vabanes ekspluaateerimisest. Koos sotsialistliku tootmise kasvuga tõusis ka rahva heaolu, ja töötavate inimeste vajadusi rahuldati järjest täielikumalt. Iga rahuldatud vajadus kutsub teatavasti välja uusi vajadusi, tehes seega saavutatud heaolu taseme

<sup>1</sup> J. V. Stalin, Teosed, 13. kd., lk. 344.

<sup>2</sup> Sealsamas, lk. 348. (Minu sõrendus. — A. R.)

mitteküllaldaseks. Ühiskonna vajadused kasvavad pidevalt. Sellepärast on sotsialistliku tootmise objektiivseks eesmärgiks, nagu õpetab J. V. Stalin, nende ühiskonna kasvavate materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste maksimumaalne rahuldamine.<sup>1</sup>

Rahva heaolu taseme tõstmisel ei lähtu sotsialistlik ühiskond minevikust, vaid rahva kasvavaist vajadustest olevikus, vajadustest, mis kasvavad ja mis tuleb rahuldada. «Ei tohi toetuda sellele,» ütleb J. V. Stalin, «et varem oli elamuid vähem kui praegu ja et seetõttu võib saavutatud tulemustega rahule jääda. Samuti ei tohi toetuda sellele, et varem oli tööliste varustamine palju halvem kui praegu ja et seetõttu võib praeguse olukorraga rahul olla. Ainult pehkinud ja täiesti kõdunenud inimesed võivad ennast lohutada viidetega minevikule. Tuleb lähtuda mitte minevikust, vaid tööliste kasvavatest tarvidustest olevikus. Tuleb aru saada, et tööliste elamistingimused on meil põhjalikult muutunud. Tööline ei ole praegu see, mis varem. Praegune tööline, meie nõukogude tööline, tahab elada kõiki oma materiaalseid ja kultuurilisi tarbeid rahuldades, nii toiduainetega varustamise mõttes ja korteri mõttes kui ka kultuuriliste ja igasuguste muude tarvete rahuldamise mõttes. Tal on selleks õigus ja me oleme kohustatud kindlus-

---

<sup>1</sup> Oma sisemiselt loomuselt on sotsialistlik tootmine juba oma tekimise esimestest päevadest alates allutatud töötajate järjest kasvavate materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste maksimaalse rahuldamise kindlustamise ülesandele, kusjuures need vajadused moodustavad terviku ja on vastastikku tingitud; neid ei saa üksteisest lahutada ega määrata nende rahuldamise järjekorda. Seda kinnitab kogu sotsialismi ülesehitustöö praktika. Piisab sellest, kui tuletame meelde ajaloos seni olemata rahvahariduse hoo ja kultuurilis-haridusliku töö kasvu meie maal, mis arenesid otsekohe pärast Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võitu; piisab sellest, kui nimetame varem kodanlusele kuulunud elamufondi üleandmist töötajaile, elamuehitamise pidevat kasvu, linnaurgaste likvideerimist, elanikkonna tööga kindlustamise kasvu ja tööpuuduse ning viletsuse likvideerimist, palgafondi ja palkade reaalse sisu kasvu jne. jne. See kõik tõestab veenvalt, et töötajate materiaalsed elutaset on rahuldatud ja rahuldatakse lahutamatus ühtsuses nende kultuurilise elutasemega. Ometi on mõned autorid (näiteks P. Mstislavski, «Novõi Mir» nr. 1, 1953. a.) oma artiklites sotsialismi põhilise majandusseaduse kohta sepsinud mingisuguseid kunstlikult välja hautud järjekorra-skaalasisid, mille järgi olevat enne rahuldatud nõukogude inimeste materiaalseid vajadusi ja seejärel kultuurilisi vajadusi; sellega vulgariseerivad need autorid teaduslikku, marksistlikku arusaamist ühiskondliku tootmise eesmärgist sotsialismi tingimustes ja selle eesmärgi teostamise vahendist.

tama talle need tingimused. Tõsi küll, ta ei kannata meil tööpuuduse all, ta on vaba kapitalismi ikkest, ta ei ole enam ori, vaid oma töö peremees. Kuid sellest on vähe. Ta nõuab kõigi oma materiaalsete ja kultuuriliste tarvete rahuldamise kindlustamist, ja meie oleme kohustatud sellele tema nõudmise täitma. Ärge unustage, et me ise esitame nüüd tööli- sele teatavaid nõudmisi, nõuame temalt töödistsipliini, ping- sat tööd, võistlust, lööktööd. Ärge unustage, et valdav ena- mik töölisi võttis need nõukogude võimu nõudmised vastu suure vaimustusega ja täidab neid kangelaslikult. Selle- pärast ärge imestage, et nõukogude võimu nõudmisi täites nõuavad töölised omakorda nõukogude võimult, et ta täi- daks oma kohustused töölise materiaalsete ja kultuurilise olu- korra edasise parandamise alal.»<sup>1</sup>

Inimese kasvavate vajaduste maksimaalsel rahuldamisel nii sotsialismi kui ka kõrgema faasi — kommunismi tingi- mustes ei ole sealjuures ega saa olla midagi ühist kodan-liku pillamisega, kaupmeheliku põhimõttega «mida ma iga- nes tahan», või väikekodanliku, hoolimatu, «küüned enda poole» suhtumisega «kroonu varasse». Töötajate eksplua- teerimise arvel parasiidina elava kodanluse liialdused on sotsialistlikule ühiskonnale kui kultuuriselt arenenud tööta- vate inimeste ühiskonnale võõrad.

Kuid kapitalismile paratamatult järgneval sotsialismil on teatavasti vana ühiskonna sünnimärke. «... Ei saa mõ- telda,» ütles V. I. Lenin, «et inimesed kohe pärast kapita- lismi kukutamist õpivad töötama ühiskonna heaks ilma igasuguste õigusnormideta, ja majanduslikkegi eeldusi sääraseks muutuseks ei anna kapitalismi kaotamine mitte korraga.»<sup>2</sup> Sellepärast on erakordselt täht- sis kasvatada inimestes uut suhtumist töösse, kaitsta sot- sialistlikku omandit kõigi ja igasuguste kallaletungide vastu ühiskonna mahajäänud elementide ja vaenlaste agen- tuuri poolt, kasvatada rahvahulkades heaperemehelikku suhtumist ühiskondlikku varasse. Sotsialistlik ühiskond on hea- peremehelikult ratsionaalne ja kulutab säästlikult neid elu- hüvesid, mida ta loob oma kasvavate materiaalsete ja kul- tuuriliste vajaduste maksimaalseks rahuldamiseks. Stimu- leerides nõukogude inimeste tööaktiivsuse kasvu, tagab ta neile kindlalt ja ikka suuremas ulatuses nende järjest kas- vavate materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste katmise —

<sup>1</sup> J. V. Stalin, Teosed, 13. kd., lk. 57—58.

<sup>2</sup> V. I. Lenin, Valitud teosed, II kd., lk. 159.

vastandina kapitalismile, mis viib töötavate rahvahulkade pidevalt progresseeruvale vaesumisele.

Rahva heaolu süstemaatilist kasvu kindlustavaks allikaks on sotsialistlik tootmine, selle pidev kasv ja täiustumine. Ühiskonna järjest kasvavate vajaduste maksimaalse rahuldamise kindlustamine nõuab tootmiselt maksimaalsel hulgal toodangut. Seda on võimalik saavutada ainult ühiskondliku töö viljakuse süstemaatilise tõusu alusel, mis lubab, suuri-mal määral kokku hoides elavat ja asjastatud tööd, pidevalt suurendada toodangu maksimumi, mida annab tootmine ja mida sotsialistlik ühiskond vajab oma liikmete kasvavate tarviduste rahuldamiseks.

Sotsialistlikul ühiskonnal, kes on likvideerinud tööpuuduse ja kellel järelikult ei ole töötute reservarmeed, on seoses kogu ühiskonna materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste pideva kasvuga võimalik tegelikult tootmist laiendada eelkõige uue tehnika juurutamise ja põhjaliku ärakasutamise teel, mis tõstab tööviljakust. See on sotsialismi tingimustes ühiskondliku tootmise objektiivne nõue. Sotsialistliku tootmise sellise arenemiseta kõrgeima tehnika baasil on võimatu teostada ühiskondliku tootmise eesmärki sotsialismi tingimustes. Juba 1906. aastal nägi J. V. Stalin ette, et sotsialism, avades vaba tegevusvälja tootlike jõudude tormiliseks arenemiseks, kindlustab sellel alusel töötajate kõigi vajaduste täieliku rahuldamise.

Üldistades sotsialistliku ülesehitustöö kogemusi, rõhutas J. V. Stalin väsimatult seda lahutamatu vastastikust seost sotsialistliku tootmise eesmärgi ja tema saavutamise vahendi vahel, mis määrabki sotsialismi põhilise majandusseaduse peamised jooned ja nõuded. Rääkides näiteks partei XVI kongressil töötajate materiaalse ja kultuurilise taseme tõusust meie maal, märkis J. V. Stalin, et selle tõusu aluseks on sotsialistliku rahvatulu kasv. Vaadeldes kolhoosnike jõuka elu tingimusi (mis käib sisuliselt kõigi töötajate kohta), näitas J. V. Stalin, et selliseks tingimuseks on aus töö kolhoosis, masinate ja loomade õige kasutamine, õige maaharimine, kolhoosiomandi kaitse. «Sotsialism ei nõua logelemist,» õpetab J. V. Stalin, «vaid seda, et kõik inimesed töötaksid ausalt, töötaksid mitte teiste kasuks, mitte rikaste ning ekspluateerijate kasuks, vaid iseenda heaks, ühiskonna heaks.»<sup>1</sup>

<sup>1</sup> J. V. Stalin, Teosed, 13. kd., lk. 243.

Nõukogude inimesed, töötades iseenda, oma rahva heaks, toodavad järjest rohkem sotsialistlikule ühiskonnale vajalikke tootmis- ja elatusvahendeid. Aasta jooksul toodetud ühiskondliku koguprodukti jaotab ühiskond sellisel viisil, et kindlustada rahva heaolu süstemaatilist kasvu.<sup>1</sup> Selleks on tarvis kõigepealt eraldada ühiskondlikust koguproduktist see osa, mis läheb tootmisprotsessis kulutatud tootmisvahendite taastamiseks, ilma milleta ei ole tootmise pidevarenemine üldse võimalik. Teiseks on selleks tarvis eraldada osa ühiskondlikust koguproduktist tootmise edasiseks laiendamiseks, ilma milleta ei ole võimalik toota materiaalsete ja kultuuriliste hüvede täiendavat hulka, vastavalt ühiskonna suurenevale nõudmisele nende hüvede järele. Kolmandaks on selleks tarvis eraldada üks osa mitmesuguste ühiskondlike tarvete rahuldamiseks, mida ühiskonna liikmed tarbivad ühiselt: valitsemise kulud, kultuurilised ja eluolulised vajadused, tervishoid, sotsiaalkindlustus jm. Ühiskondliku koguprodukti ülejäänud osa jaotab sotsialistlik ühiskond oma liikmete vahel ära; praegu, kommunismi esimeses faasis, toimub see vastavalt põhimõttele «igapähealt võimete kohaselt, igapähele töö järgi» — tööliste ja talupoegadele palga kujul, kolhoosnikutele normipäevade kujul.

Ühiskondliku koguprodukti ülalnimetatud osadest viimane osa koos teise ning kolmanda osaga moodustavadki selle, mida nimetatakse maa rahvatuluks ja mis kujutab enesest rahva heaolu kasvu põhialust. Sotsialistlikus ühiskonnas kuuluvad kõik 100 protsenti rahvatulust töötajatele. Sellest kulutab ühiskond meie maal umbes 75 protsenti töötajate isiklike materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste rahuldamiseks.

---

<sup>1</sup> Mõnedes artiklites sotsialismi põhilise majandusseaduse kohta on autorid (sm. Sobol, «Pravda», 2. novembril 1953. a.; sm. Polštšikov, «Molodoi Kommunist» nr. 23, 1952. a.) ebatäpselt selgitanud sotsialistliku tootmise eesmärgi sisu. Rääkides ühiskondliku koguprodukti jaotuse järjekindlusest sotsialistlikus ühiskonnas, ei selgita nad sisuliselt, et ühiskondliku produkti jaotus toimub lõppkokkuvõttes ainult inimese vajaduste rahuldamise nimel; nad ei näita, et tootmisvajaduste rahuldamiseks eraldatav koguprodukti osa on eesmärgi saavutamise vahend. Selletõttu tekib ebaõige kujutus, nagu ei oleks sotsialistlikul tootmisel üksainus eesmärk, vaid kaks, ja nagu oleks teiseks eesmärgiks tootmine tootmise jaoks, s. o. kujutus, mida J. V. Stalin kritiseeris ammendavalt kui kahjulikku, antimarksistlikku kujutlust sotsialistliku tootmise eesmärgist ja selle eesmärgi saavutamise vahenditest.

seks, ülejäänud osa aga ühiskondlikeks vajadusteks ja tootmise laiendamiseks.

Iga osa ühiskondlikust koguproduktist, olenemata sellest, kas ta kulub töötajate isiklike vajaduste või tootmisvajaduste rahuldamiseks, tuleb, nagu märkis K. Marx, kas otseselt või kaudselt kasuks neile enestele kui sotsialistliku ühiskonna liikmetele, sest ta teenib nende mitmesuguste kasvavate vajaduste maksimaalse rahuldamise kindlustamise ülesannet.

On ilmne, et mida rohkem inimesi ühiskond haarab tootmisest osa võtma, mida kõrgem on sotsialistliku ühiskonna liikmete tööaktiivsus ja nende töö viljakus, seda suuremad on oma ulatuselt ühiskondlik koguprodukt ja need osad, milledeks rahvatulu jaguneb; seda suuremad on ühiskonna reaaltulud ja, järelikult, seda täiuslikum inimeste mitmesuguste vajaduste rahuldamine.

Tööviljakuse pidev kasv, jõudes ette palga kasvust ja normipäevade tasu kasvust, tagab sotsialistliku tootmise laienemist, ühiskondliku rikkuse kasvu. Sellel alusel nõukogude ühiskond tõstab süstemaatiliselt töötajate heaolu, rahuldades nende kasvavaid materiaalseid ja kultuurilisi vajadusi.

Sotsialismi kui uue, kommunistliku ühiskonna esimese faasi iseloomulikes tingimustes saab inimeste kasvavaid vajadusi maksimaalselt ainult siis rahuldada, kui järjekindlalt viiakse ellu sotsialistlikku printsiipi, mille kohaselt jaotus toimub töö järgi. Sotsialistlikus ühiskonnas, mis kasvab välja vanast ühiskonnast saadud baasil, püsib paratamatult veel pikemat aega mineviku pärandus: inimese allutamine tööjaotusele, mis seob teda kogu eluaeg ühe või teise elukutse külge. Algul (ülemineku perioodil) püsib ühiskonnas veel vastandlikkus, hiljem aga, pärast vastandlikkuse ületamist, oluline erinevus linna ja maa, vaimse ja füüsilise töö vahel. Töö on veel suurel määral äraelamise vahendiks. Ainult sedamööda, kuidas areneb sotsialism, muutub töö üha suuremal määral inimeste esimeseks eluvajaduseks. Tootlikud jõud, mis sotsialistliku revolutsiooni võiduga said vaba tegevusvälja ikka kiirenevaks arenemiseks, on kommunismi esimeses faasis alles lähenemas sellele tasemele, kus Marxi ütluse järgi kõik kollektiivse rikkuse lätted hakkavad voolama täie jõuga, luues seda suurt küllust, mis on vajalik produktide jaotamiseks tarviduste järgi.

«Marx ja Lenin ütlevad,» õpetab J. V. Stalin, «et erinevus kvalifitseeritud töö ja kvalifitseerimata töö vahel jääb

püsima isegi sotsialismi ajal, isegi pärast klasside kaotamist, et see erinevus peab kaduma alles kommunismi ajal, et isegi sotsialismi ajal tuleb seetõttu «töötasu» maksta töö järgi, mitte tarviduse järgi.»<sup>1</sup>

Sotsialistliku ühiskonna liikmete vajaduste rahuldamisel kuulub tähtis koht nõukogude kaubandusele, mis on sotsialismi tingimustes produktide jaotuse ja vahetuse vajalik vorm.

Nõukogude kaubandus on selleks lüliks rahvamajanduse sotsialistlikus süsteemis, ilma milleta sotsialistliku ökonoomika arenemine pole võimalik. Tõepoolest, ühiskonnas võib aset leida selline olukord, kus tööstuse ja põllumajanduse toodang kasvab ja kasvavad ka vajadused, mis suurendavad selle toodangu nõudmist elanikkonna poolt. Kui aga sellest hoolimata kaubad ei jõua tarbijani, siis «ei piirdu asi sellega, et majanduslik elu ei või õitsele lüüa, vaid vastupidi — see läheb korrast ära ja desorganiseerub täielikult. Tuleb lõpuks aru saada,» õpetab J. V. Stalin, «et kaupu ei toodeta lõppude lõpuks tootmiseks, vaid tarbimiseks».<sup>2</sup>

Nõukogude kaubandus on erilist laadi kaubandus, kaubandus ilma kapitalistide ja spekulantideta. Ta seob üheks tervikuks nii nõukogude tarbijate nõudmised tootmisele kui ka sotsialistliku tootmise vastavad pakkumised tarbijale. Nõukogude kaubandus, realiseerides sotsialistlike ettevõtete toodangut, võtab arvesse kasvavat nõudmist ja tarbija soove ning teatab neist tootmisele. Samal ajal organiseerib kaubandus uute kaubaliikide kasvavat nõudmist. Hästikorraldatud, arenenud ja kultuurne nõukogude kaubandus aitab kaasa töötajate kasvavate reaaltulude parimaks realiseerimiseks, nõukogude inimeste materiaalse jõukuse kasvuks, ta valmistab ette tingimused kaubaringluse asendamiseks otsese saaduste vahetusega. «... Saaduste vahetus,» õpetab J. V. Stalin, «võib tulla ainult nõukogude kaubanduse asemele ja ideaalselt organiseeritud nõukogude kaubanduse tulemusena.»<sup>3</sup>

Inimese kasvavate vajaduste rahuldamise kindlustamine on sotsialismi tingimustes ühiskondliku tootmise eesmärk ja arenemise stiimul. See on sotsialistliku tootmise arenemise võimsaks, alaliseks tõukejõuks. Oma vajaduste (ostuvõime) kasvu alusel esitab nõukogude rahvas sotsialistlikule

<sup>1</sup> J. V. Stalin, Teosed, 13. kd., lk. 55—56.

<sup>2</sup> Sealsamas, lk. 329.

<sup>3</sup> Sealsamas, lk. 332.

tootmisele järjest uusi nõudeid. Tööstuse ja põllumajanduse produktide järjekindlalt kasvav nõudmine on sotsialistliku tootmise järjekindla kasvu aluseks.

«... Meie tööstus,» märkis J. V. Stalin, «võib areneda ja tugevneda ainult sedamööda, kuidas areneb ja laieneb meie siseturg, selle turu maht, tööstuskaupade massiline nõudmine. Kuid mis määrab meie siseturu laienemise, selle mahu suurenemise? Selle määrab muuseas tööstuskaupade hindade süstemaatiline alandamine.»<sup>1</sup>

Hindade alandamine, suurendades siseturu mahtu, avaldab stimuleerivat mõju sotsialistliku tootmise täiustamisele. Maksuvõimeline nõudmine jõuab ette sotsialistliku tootmise kasvust ja esitab talle järjest uusi nõudeid, ergutades tema edasijõudmist, vahetpidamatut laienemist ja täiustamist.

Kuid see ei tähenda, nagu nõuaks nõukogude inimeste pidevalt kasvavate materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste rahuldamine eeskätt tarbimisvahendite tootmise arenemist. V. I. Lenin ja J. V. Stalin tõestasid, et tarbimisvahendite tootmise arenemise võtmeks on sotsialistliku rasketööstuse arenemine. Rasketööstus kindlustab maa majandusliku sõltumatuse ja kaitsevõime. Ta annab tootmisvahendeid, mis võimaldavad rekonstrueerida kogu rahvamajandust, annab viimasele uue tehnilise baasi. Masinaehituse areng on töö tehnilise varustatuse, järelikult tööviljakuse kasvu aluseks kõigis rahvamajanduse harudes, tähendab ka tarbimisvahendite tootmise harudes, ja tagab lõppkokkuvõttes isikliku tarbimise esemete külluse kogu maal.

Töötades läbi maa industrialiseerimise küsimusi, rõhutas J. V. Stalin korduvalt, et jutt on eelkõige sotsialistlikust rasketööstusest ja selle südamikust — masinaehitusest; viimane ainult saabki olla ja on ainsaks vahendiks, mis tõepoolest kindlustab sotsialistliku tootmise eesmärgi teostamist. Võitluses sotsialismi vaenlaste vastu kaitses J. V. Stalin seda marksistlikku arusaamist vahendist, mille abil ainult ongi võimalik täita sotsialismi põhilise majandusseaduse nõudeid.

Ta kaitses seda marksismi seisukohta vaenlaste moonutuste ja kallaletungide vastu, kes püüdsid «terasest alust», mis kindlustab ühiskonna materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste maksimaalse rahuldamise, asendada «sitsist» alusega, moonutuste vastu, mida varjati rahva heaolu pärast muret-

<sup>1</sup> J. V. Stalin, Teosed, 9. kd., Tallinn, 1949, lk. 187.

semise maskiga. «Nad ütlesid,» märkis J. V. Stalin: «Mil-  
leks meil teie industrialiseerimine ja kollektiviseerimine,  
masinad, mustmetallurgia, traktorid, kombainid ja autod?  
Kui te annaksite parem rohkem riidekaupu, ostaksite parem  
rohkem tooraineid laiatarbekaupade tootmiseks ja annaksite  
rahvale rohkem kõiki neid pisiasju, mis teevad inimeste elu  
ilusaks. Meie mahajäämuse tingimustes tööstuse, liiatigi  
veel esmaklassilise tööstuse loomine on ohtlik unistus.»

«Muidugi,» paljastab edasi J. V. Stalin säärase poliitika  
reeturlikkust ja silmakirjalikkust, «oleksime võinud need  
3 miljardit rubla valuutat, mis saadi kõige karmima kokku-  
hoiuga ja mis kulutati meie tööstuse loomiseks, — me ole-  
ksime võinud need suunata toorainete sisseveole ja laiatarbe-  
kaupade tootmise tõstmisele. See on ka omamoodi «plaan».  
Kuid niisuguse «plaani» puhul ei oleks meil ei metallurgiat  
ega masinaehitust, ei traktoreid ega autosid, ei lennukeid  
ega tanke. Me oleksime osutunud relvituiks välisvaenlaste  
ees. Me oleksime õõnestanud sotsialismi alused  
meie maal. Me oleksime sattunud sise- ja välismaise kodan-  
luse vangis.»<sup>1</sup>

Põhiline majandusseadus kehastab eneses eesmärgi ja  
selle teostamise ühtsust. Sotsialistliku tootmise pideva  
kasvu ja täiustamise baasil, arendades ja täiustades pea-  
asjalikult ning esimeses järjekorras rasketööstust, on meie  
maa töölisklass lahendanud ja lahendab nõukogude rahva  
kasvavate vajaduste maksimaalse rahuldamise kindlusta-  
mise ülesannet. Just tootmisvahendite laiendatud tootmine,  
kindlustades laiendatud sotsialistlikku taastootmist tervi-  
kuna, võimaldab pidevalt laiendada ka tarbimisesemete  
tootmist ja järelkult rahuldada elanikkonna kasvavaid vaja-  
dusi. Nende vajaduste rahuldamine ongi see jõud, mis tõu-  
kab edasi sotsialistliku tootmise arenemist, tingib ta pide-  
vat kasvu ja täiustumist.

Elanikkonna kasvav maksuvõimeline nõudmine nõuab  
mitte ainult tarbimisesemete tootmise suurendamist,  
vaid ka nende odavamaks ja paremaks muuta-  
mist. Kõik rahvamajanduse harud esitavad sellepärast  
pidevalt suurenevat nõudmist uute masinate, seadmete ja  
aparaatide järele, nõuavad tootmisprotsesside täiustamist,  
nende elektrifitseerimist ja automatiseerimist, töö mehhaani-

---

<sup>1</sup> J. Stalin, Leninismi küsimusi, Tallinn, 1952, lk. 462. (Minu  
sõrendus. — A. R.)

seerimist jne. Sellepärast kõik sotsialistliku majanduse harud (sealhulgas ja kõigepealt rasketööstus ise) tarvivad laiaulatuslikult rasketööstuse toodangut, kindlustades nii kogu tootmise laienemist kui ka täiustamist.

Selles sotsialistliku tootmise eesmärgi ja tema teostamise vahendi vastastikusel dialektilises mõjus on sotsialistliku rahvamajanduse järjekindla kasvu ja meie maa majandusliku võimsuse tugevnemise allikas.

Selgitades sotsialistliku tootmise eesmärgi ja selle eesmärgi teostamist kindlustava vahendi seost ja vastastikust mõju, tuleb rõhutada ka seda, et rahva materiaalse ja kultuurilise taseme süstemaatilise tõusu tingimustes ei vii tootmise ja tehnika kasv ning tootmise ratsionaliseerimine kriisidele ja tööpuudusele, nagu see leiab tavaliselt aset kapitalistlikus maailmas, vaid viivad maa õitsengule, ta majandusliku võimsuse kasvule. See õitseng on pidev ja alatine. Kogu ühiskonna materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste maksimaalne rahuldamine, õpetab J. V. Stalin, garanteerib majanduse kriisideta arenemist ja tööpuuduse võimatust kogu maal.

Kõrgeima tehnika baasil pidevalt kasvav ja täiustuv sotsialistlik tootmine ei loo ületootmise ohtu ja isegi nõuab oma katkestamatu arenemise kindlustamiseks teatud tagavarade moodustamist. Hoolsa peremehena loob Nõukogude riik spetsiaalselt kõigis rahvamajanduse harudes riiklikke reserve. Need reservid on vajalikud selleks, et katta võimalikke puudujääke, mis sellises suures ürituses, nagu seda on rahvamajandus, võivad tekkida mitmesugustel põhjustel ühes või teises majanduse lõigus, ühel või teisel ajal. Nende reservide olemasolu kindlustab kogu sotsialistliku majanduse häireteta edasiliikumist, seega ka kõigi ühiskonna vajaduste häireteta rahuldamist.

Sotsialismi põhilise majandusseaduse nõuete teostamine eeldab, et peab olema harmooniline vahekord tootmise ja tarbimise vahel, ühiskondliku tootmise esimese ja teise ajaotuse vahel; ilma selleta ei saa olla sotsialistliku tootmise pidevat kasvu ning täiustumist kõrgeima tehnika baasil.

Rahvamajanduse plaanipärase (proportsionaalse) arenemise seadus ei saa omakorda anda vajalikku efekti, kui pole kindlaks määratud sotsialistliku majandamise ülesanded, millede nimel toimub majanduse plaaniline arenemine. Selle ülesande annab sotsialismi põhiline majandusseadus oma nõuete näol.

Sotsialismi põhiline majandusseadus annab täielikult vaba tegevusvälja plaanipärase arenemise seadusele ja teistele sotsialismi majandusseadustele, püstitades neile ülesande, mis vastab sotsialistliku tootmisviisi olemusele.

Sotsialismi põhiline majandusseadus on töötajate loova tööalase aktiivsuse süstemaatilise kasvu ammendamatu allikas, isiksuse igakülgse arenemise võimas stiimul sotsialistlikus ühiskonnas.

«Kapitalismi ajal,» ütleb J. V. Stalin, «on tööl eraiseloom, isiklik iseloom. Oled rohkem välja teeninud, saad rohkem ja ela nagu oskad. Keegi sind ei tunne ega tahagi tunda. Sa töötad kapitalistide kasuks, sa rikastad neid? Aga kuidas siis muidu? Selleks sind palgatigi, et sa ekspluateerijaid rikastaksid. Kui sa ei ole sellega nõus, asu töötute hulka ja virole nagu oskad, leiame teisi, leplikumaid. Sellepärast ei hinnatagi inimeste tööd kapitalismi ajal kõrgelt.»<sup>1</sup>

Sotsialismi ajal kadus koos ekspluateerimisega ka sunni- viisiline töö oma eraiseloomuga, oma isikliku, inimesi lahutava iseloomuga. Koos tööpuudusega kadus töötajate kindlusetus homse päeva suhtes. Tootmisvahendite ühiskondliku omanduse võit nii tööstuses kui ka põllumajanduses ühendas kõik sotsialistliku ühiskonna töötajad ühisele sotsialistlikule tööpõllule. Sellel baasil tekkisid ja kõvenesid ekspluateerimisest vabade töötajate seltsimeheliku koostöö ja vastastikuse abistamise suhted. Ükski ei tööta siin teistest lahus, kapitalistide kasuks, vaid igaüks töötab teistega ühiselt, avalikkuse ees, töötab endale, nõukogude rahvale. Sellepärast muutub iga töötaja töö sotsialistlikus ühiskonnas erasjast, isiklikust ettevõttest ühiskondlikuks ürituseks, tööinimene ise aga muutub, J. V. Stalini iseloomustuse järgi, omamoodi ühiskonnategelaseks. Tekib ühiskondlik kohusetunne, vastutuse tunne oma töö kõrge kvaliteedi eest ühiskonna ees.

Sotsialism murrab põlgusväärse arusaamise tööst kui häbistavast, raskest koormast, kui põlatud kohustusest. See arusaamine on pärit ekspluateerijailt, kelledele tööst vaba elu pärisorjade või palgatöölise ekspluateerimise baasil on kõige meeldivamaks «asjaks».

«Nõukogude korra ajal,» märgib J. V. Stalin, «ei suhtu tööline vabrikusse juba enam kui vanglasse, vaid kui temale

<sup>1</sup> J. Stalin, Leninismi küsimusi, lk. 471—472.

lähedasse ja omasesse ettevõttesse, mille arenemisest ja parandamisest ta on eluliselt huvitatud.

Vaevalt on tarvis tõestada, et see tööliste uus suhtumine tehasesse, ettevõttesse, see tööliste tunne, et ettevõtte on neile lähedane, on kogu meie tööstusele suurimaks tõeke-  
jooks.»<sup>1</sup>

Sotsialistlikud tööstus- ja põllumajandus-ettevõtted, kus töötavad nõukogude inimesed, on kõige eesrindlikuma ajakohase tehnikaga varustatud ettevõtted. Nõukogude tingimustes tehnika mitte ainult tõstab tööviljakust, vaid kergendab ka — erinevalt tehnika kapitalistlikust rakendamisest — tööliste tööd. Töö mehhaniseerimisega ja tootmise automatiseerimisega vabanevad töötajad rasketest ja ter-  
vist kahjustavaist tootmisoperatsioonidest.

Kõrgeltarenenud tehnikaga varustatud tootmise kõigi võimaluste täielikuks ärakasutamiseks on tarvis, et tootmise alal töötajad igakülgset valdaksid tehnikat. V. I. Lenin ja J. V. Stalin on korduvalt rõhutanud, kui määratu suure tähtsusega on kommunismi võiduks tehnika valdamine nõukogude inimeste poolt. «Tehnika ilma tehnikat valdavate inimesteta,» ütleb J. V. Stalin, «on surnud tehnika. Tehnika eesotsas tehnikat valdavate inimestega võib teha ja peab tegema imesid.»<sup>2</sup> Tehnika valdamine aga nõuab nii tootmise reakaadri kui ka juhtiva kaadri kultuurilise ja tehnilise taseme süstemaatilist tõstmist. Sotsialistliku tootmise arenemine nõuab elanikkonna üldharidusliku taseme edasist tõusu. See kõik kokku viib tööliste tööstamisele insener-  
tehnilise töö tasemeni ja kolhoosnike töö tõstmisele agroomide ja zootehnikute töö tasemeni, seega olulise erinevuse likvideerimisele vaimse ja füüsilise töö vahel.

Tööliste ja talupoegade uus suhtumine tootmisse kui oma südamelähedasse asjasse kiirendab tootmise arenemist ja avaldub eriti kujukalt sotsialistlikus võistluses. Viimane on oma lihtsaimast vormist — kommunistlikest laupäevakutest, mis olid, V. I. Lenini hinnangu järgi, «kommunismi esimes-  
teks võrseteks», — kasvanud miljonite liikumiseks, üldrahvalikuks liikumiseks sotsialistliku tootmise pideva kasvu ja täiustamise eest, NSV Liidu majandusliku võimsuse tõusu eest.

Sotsialismi ülesehitamine näitas, et töötajate materiaalse ja kultuurilise olukorra parandamine ei vii nende tööalase

<sup>1</sup> J. V. Stalin, Teosed, 10. kd., Tallinn, 1950, lk. 118.

<sup>2</sup> J. Stalin, Leninismi küsimusi, lk. 463.

aktiivsuse langusele, vaid vastupidi, tõstab seda aktiivsust ajaloos seninägematul määral. Selle aktiivsuse alusel kasvatatakse inimestes täiesti uut suhtumist töösse kui au ja kuulsuse asjasse, kui vapruste ja kangelaslikkuse asjasse.

Nõukogude inimeste materiaalse ja kultuurilise taseme tõusu alusel kasvab tööviljakus meie maal tormiliselt, jõudes ses suhtes järele tähtsamaile kapitalistlikele maadele ja neist ette. Samuti nagu V. I. Lenin, on ka J. V. Stalin korduvalt rõhutanud kõrge tööviljakuse otsustavat tähtsust sotsialismi võiduks ja arenemiseks. «Mispärast sotsialism võib võita, peab võitma ja tingimata võidab kapitalistliku majandussüsteemi?» küsis J. V. Stalin. Ja vastas: «Sellepärast, et ta võib anda kõrgemaid töösaavutusi, kõrgemat tööviljakust kui kapitalistlik majandussüsteem. Sellepärast, et ta võib anda ühiskonnale rohkem saadusi ja võib teha ühiskonna rikkamaks kui kapitalistlik majandussüsteem.»<sup>1</sup>

J. V. Stalin näitas ka põhilised teed selle ülesande lahendamiseks. See on kõigepealt töötajate materiaalse olukorra süstemaatilise parandamise, seltsimeheliku töödistsipliini kõvendamise, sotsialistliku võistluse ja lõõktöö organiseerimise tee — uusima tehnika ja ratsionaalse tööorganiseerimise baasil.

Stahhaanovlik liikumine kui sotsialistliku võistluse kõrgem aste tekkis, nagu teada, just nõukogude rahva materiaalse heaolu põhjaliku parandamise alusel. «Elu on läinud paremaks, seltsimehed,» ütles J. V. Stalin. «Elu on läinud lõbusamaks. Ja kui elatakse lõbusalt, siis edeneb töö. Sellest kõrged tööviljakuse normid. Sellest töökangelased, mehed ja naised. Eeskätt selles on stahhaanovliku liikumise juur.»<sup>2</sup> Nõukogude riik, rõhutades loova töö ühiskondlikku tähtsust, seadis sisse tööeesrindlaste autasustamise orde-nite ja medalitega ning annab neile töö eest aunimetusi, mida kroonib Sotsialistliku Töö Kangelase kõrge nimetus.

Inimese kasvavate vajaduste rahuldamine kui sotsialistliku tootmise otsene eesmärk, nõukogude inimeste kindlustunde enda ja tulevaste sugupõlvade homse päeva suhtes, — kõik see kindlustab Nõukogude Liidu rahvaarvu tormilist kasvu, mis jätab kaugele seljataha rahva juurdekasvu mistahes kapitalistlikul maal.

<sup>1</sup> J. Stalin, Leninismi küsimusi, lk. 467.

<sup>2</sup> Sealsamas, lk. 471.

Näiteks ajavahemikul 1926—1939 oli rahvastiku keskmine aastane juurdekasv NSV Liidus 1,23 protsenti. Samal ajavahemikul oli rahvastiku keskmine aastane juurdekasv Ameerika Ühendriikides kõigest 0,67 protsenti, Saksamaal 0,62 protsenti, Inglismaal 0,36 protsenti ja Prantsusmaal kõigest 0,08 protsenti.

«Kõik räägivad nüüd meil,» märgib J. V. Stalin, «et töötajate aineeline olukord on märksa paranenud, et elu on läinud paremaks, rõõmsamaks. See on muidugi õige. Kuid selle tulemuseks on, et rahvaarv on hakanud palju kiiremini kasvama kui vanal ajal. Suremus on jäänud vähemaks, sündimus on suurenenud, ja puhas juurdekasv on võrratult suurem.»<sup>1</sup>

Elanikkond, J. V. Stalini iseloomustuse järgi, kõige hinnalisem kõigist ühiskonnal olevaist kapitalidest, kasvas meie maal, nagu märkis seltsimees G. M. Malenkov oma aruandekõnes partei XIX kongressile, viimase kolme aasta jooksul 9,5 miljoni inimese võrra. See on peaaegu 2,5 korda rohkem kui kogu Taani rahvaarv, kus, nagu teisteski kapitalistlikes maades, iga uus põlvkond, nagu eelminegi, ei ole garanteeritud tööpuuduse vastu. Isegi ametlike andmete järgi 1953. a. 1. jaanuariks oli iga neljas taani tööline ilma tööta.

Sotsialism ei tunne tööpuudust. Sotsialismile on omane oma rahvastikuseadus, mille järgi kuitahes suur rahva juurdekasv leiab endale elus koha, tööd ja oma kasvavate materiaalsete ning kultuuriliste vajaduste maksimaalset rahuldamist.

Niisiis, sotsialismi põhilise majandusseaduse nõuded määravad sotsialistliku tootmisviisi kõik küljed ja kõik protsessid. Kõigil sotsialistliku tootmise arenemisetappidel on üks seesiselt omane otsene eesmärk — inimene oma tarvidustega.

See nõue on sotsialismi põhilise majandusseaduse nõue. Ta on sotsialistliku ühiskonna arenemise aluseks. «... Nõukogude kord ja proletariaadi diktatuur,» ütleb J. V. Stalin, «võivad areneda ainult töölisklassi ainelise ja kultuurilise olukorra järjekindla tõusu tingimisel, kõigi Nõukogudemaa töötajate olukorra järjekindla parenemise tingimisel.»<sup>2</sup>

<sup>1</sup> J. V. Stalin, Kõne eesrindlike mees- ja naiskombainerite nõupidamisel ÜK(b)P Keskkomitee ja valitsuse liikmetega, Gospolitizdat, 1947, lk. 7 (v. k.).

<sup>2</sup> J. V. Stalin, Teosed, 7. kd., Tallinn, 1949, lk. 92.

Üldistades sotsialistliku ülesehitustöö kogemusi, juhtis J. V. Stalin korduvalt tähelepanu sellele sotsialistliku tootmise suurele eesmärgile. Juba sotsialismi võidu eel kogu rahvamajanduses selgitas J. V. Stalin sotsialistliku majandussüsteemi olulisemaid jooni.

«Nõukogude majandussüsteem,» ütles J. V. Stalin partei XVI kongressil, «tähendab, et:

1) kapitalistide ja mõisnike klassi võim on kukutatud ja asendatud tööliklassi ja töötava talurahva võimuga;

2) tootmisriistad ja -vahendid, maa, vabrikud, tehased jne. on kapitalistidelt ära võetud ning antud tööliklassi ja töötava talurahva hulkade omandiks;

3) tootmise arendamine pole allutatud konkurentsi ja kapitalistliku kasumi kindlustamise põhimõttele, vaid on allutatud plaanipärase juhtimise ja töötajate ainelise ja kultuurilise taseme süstemaatilise tõstmise põhimõttele;

4) rahvatulu jaotamine ei toimu ekspluateerivate klasside ja nende rohkearvulise parasiitliku kaaskonna rikastumise huvides, vaid tööliste ja talupoegade ainelise olukorra süstemaatilise parandamise ja nii linnas kui maal sotsialistliku tootmise laiendamise huvides;

5) töörahva ainelise olukorra süstemaatiline paranemine ja tema vajaduste (ostuvõime) pidev kasv, olles tootmise laiendamise järjest kasvavaks allikaks, garanteerib töörahvast ületootmiskriiside, tööpuuduse kasvu ja viletsuse eest;

6) tööliklass ja töötav talurahvas on maa peremehed, nad ei tööta kapitalistide kasuks, vaid oma töörahva heaks.»<sup>1</sup>

Selles üldistuses andis J. V. Stalin meile mitte ainult sotsialistliku majandussüsteemi sügavaima teadusliku karakteristika, vaid formuleeris ja süstematiseeris ka sellele majandussüsteemile omased majandusseadused, mis valitsevad materiaalsete hüvede tootmist ja jaotamist sotsialismi ajal; ta näitas sotsialistlikus tootmises selle püsiva ning olulise, need sidemed ja vastastikused sõltuvused sotsialistliku tootmise osade vahel, mis avavad sotsialismi olemuse ja ilma milleta sotsialismi arenemine pole võimalik. Ta tõi seega esile ühiskondliku tootmise põhilise, peamise eesmärgi sotsialismi ajal ja vastava vahendi selle eesmärgi saavutamiseks. See kõik kokku moodustabki sotsialismi põhilise majandusseaduse.

<sup>1</sup> J. V. Stalin, Teosed, 12. kd., lk. 311.

## SOTSIALISMI PÕHILISE MAJANDUSSEADUSE NÕUDED ON PARTEI JA NÕUKOGUDE RIIGI JUHTIVA TEGEVUSE ALUSEKS

J. V. Stalini poolt formuleeritud ja põhjendatud sotsialismi põhiline majandusseadus on partei ja Nõukogude riigi kogu teadliku tegevuse aluseks uue ühiskonna ülesehitustöö juhtimisel. Tuginedes selle seaduse toimele, kindlustas Nõukogude riik sotsialistliku tootmise tormilise kasvu nii linnas kui maal. Piisab sellest, kui märkida, et hoolimata suurtest kahjustustest, mida teine maailmasõda meie rahvamajandusele tekitas, kasvas NSV Liidu tööstuslik tootmine 35 aasta jooksul rohkem kui 39-kordseks. Samal ajal kasvas tööstuslik tootmine näiteks Ameerika Ühendriikides, kes pealegi said sõjast suuri kasumeid, samade aastate jooksul 2,6-kordseks; sealjuures tuleb märkida, et see kasv toimus peamiselt sõjalise tootmise suurendamise arvel.

Tuginedes sotsialismi põhilise majandusseaduse nõuetele, likvideeris Nõukogude riik tööpuuduse ja agrarise ülerahvastuse. Meie maal pole enam viletsust ega puudust külas; kõigil nõukogude inimestel on vankumatu kindlusetunne homse päeva suhtes. Teatavasti pole meie maal 1930. aastast alates tööpuuduse jälgegi. Mis aga puutub külasse: «Te küsite — kuhu on jäänud 20—30 miljonit näljast kehvikut? Nad on siirdunud kolhoosidesse, on end seal sisse seadnud ja ehitavad edukalt endale jõukat elu.»<sup>1</sup> Selles avaldub sotsialismi põhilise majandusseaduse toime. Tööliste ja teenistujate arv meie maal pidevalt kasvab. 1952. aasta lõpul oli tööliste ja teenistujate arv juba 41,7 miljonit inimest, ületades 1913. aasta taseme 25 miljoni võrra.

Nõukogude riik on kindlustanud meie maa rahvatulu järjekindla kasvu, tööliste ja teenistujate palgafondi ning palkade reaalse sisu kasvu, kolhooside ja kolhoosnikute sissetulekute suurenemise, nõukogude kaubandusvõrgu, mis toimetab tarbija jaoks toodetud kaubad tarbija kätte, järjekindla laienemise. Ainuuksi ajavahemikul 1940. aastast kuni 1951. aastani kasvas NSV Liidu rahvatulu 83 protsendi võrra. 1952. aastal kasvas see 1951. aastaga võrreldes veel 11 protsenti. Nagu seltsimees G. M. Malenkov märgib oma aruandekõnes partei XIX kongressile, olid tööliste ja tee-

<sup>1</sup> J. V. Stalin, Kõne eesrindlike mees- ja naiskombainerite nõupidamisel ÜK(b)P Keskkomitee ja valitsuse liikmetega, lk. 6.

nistujate reaalsed sissetulekud, arvestatult ühe töötaja kohta, 1951. aastal umbes 57 protsenti kõrgemad kui 1940. aastal, ning talupoegade reaalsed sissetulekud, arvestades ühe töötaja kohta, olid umbes 60 protsenti kõrgemad. Vastavalt suurenesid 1952. aastal, arvestades ühe töötaja kohta, tööliste ja teenistujate sissetulekud 1951. aastaga võrreldes veel 7 protsenti, talupoegade sissetulekud aga 8 protsenti.

Töötajate ainelise heaolu kasvu üheks tähtsamaks allikaks on laiatarbekaupade hindade süstemaatiline alandamine. Ajavahemikul 1947—1952 viiel korral läbiviidud hindade alandamise tulemusena olid toidu- ja tööstuskaupade hinnad 1952. aasta neljandas kvartalis keskmiselt 2 korda madalamad kui 1947. aasta neljandas kvartalis.

Massitarbe toidu- ja tööstuskaupade riiklike jaehindade arvult kuuenda alandamise tulemusena saab elanikkond aasta jooksul säästa 57 miljardit rubla. See on üks kõige suuremaid säästusid, mis elanikkond sai teha hindade alandamise tulemusena kõigi sõjajärgsete aastate jooksul. Jaehindade alandamine tähendab meie maa elanikkonna kõigi kihtide — tööliklassi, kolhoositalurahva, teenistujate, pensionäride, stipendiaatide — elutaseme tõsist tõusu.

Selles avaldub ilmekalt sotsialismi põhilise majandusseaduse toime, mis, nagu ütles seltsimees G. M. Malenkov oma aruandekõnes ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XIX kongressile, määrab kommunistliku partei ja Nõukogude riigi kogu poliitika. «Meie partei hoolitseb ka edaspidi väsimatult nõukogude inimeste pidevalt kasvavate tarviduste maksimaalse rahuldamise eest, sest nõukogude inimese hüvang, nõukogude rahva õitseng on meie parteile ülimaks seaduseks.»<sup>1</sup>

Kapitalistlikus maailmas seevastu langeb reaalpalk järjekindlalt. Sellest kõneleb maksude suurenemine ja elukalliduse indeksi kasv; need jõuavad kogu aeg ette nominaalpalga tähtsusetust tõstmisest, mida tööliklass saavutab visas võitluses. Näiteks Ameerika Ühendriikides oli elukalliduse üldine indeks 1952. aasta detsembris tööministeeriumi andmete järgi peaaegu 2 korda suurem kui ajavahemikul 1935—1939; sealjuures on need tööministeeriumi andmed ebatäpsed, nagu see on omane kapitalistlikule statis-

<sup>1</sup> G. M a l e n k o v, Aruandekõne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XIX kongressile, Tallinn, 1953, lk. 66.

tikale. Inglismaal kasvasid toiduainete hinnad 1939. aasta detsembrist alates järgmiselt: muna hinnad 6-kordseks, loomaliha hinnad rohkem kui 5-kordseks, puuvilja hinnad 3-kordseks, köögivilja hinnad 6-kordseks, jahu hinnad rohkem kui 3-kordseks jne. Ainuüksi 1952. aastal tõusid Inglismaal liha hinnad kahel korral. 1952. aasta detsembris ei saanud 2 318 000 inimest, s. o. peaaegu 500 tuhande võrra rohkem kui sama aasta augustis, enam välja osta oma nigelat tšekiliha normi. Samal ajal kasvasid kolossaalselt monopolistlike kapitalimagnaatide kasumid.

Sotsialistliku ühiskonna poolt tunnetatud ja rakendatud sotsialismi põhilise majandusseaduse alusel on toimunud elanikkonna üldharidusliku taseme ja töötajate tootmisalase kvalifikatsiooni järjekindel tõus, nõukogude rahvast teenindavate kultuuriliste ja elutarbeliste asutuste, elamuehituse, riikliku sotsiaalhoolduse ja -kindlustuse fondide jne. pidev kasv. Õppijate arv NSV Liidus on kasvanud 1940. aastaga võrreldes peaaegu 8 miljoni inimese võrra, ulatudes käesoleval ajal 57 miljonini. Sõjaeelse ajaga võrreldes on rahvamajanduses töötavate kõrgema haridusega ja keskeriharidusega spetsialistide arv suurenenud 2,2-kordseks. Ainuüksi sõjajärgsetel aastatel on meie kodumaal ehitatud 23 500 kooli, üle 155 miljoni ruutmeetri elamispinda ja maakohtades üle 3,8 miljoni elumaja. 1952. aastal said linna ja maa töötajad riigi arvel mitmesuguseid väljamakse ja soodustusi umbes 129 miljardi rubla suuruses summas ehk üle 3 korra rohkem kui 1940. aastal. Selles kõiges avaldus sotsialismi põhilise majandusseaduse toime, tema nõuete teostumine.

Seda partei ja Nõukogude riigi tegevuse teadlikku eesmärki väljendas kõige täiuslikumalt J. V. Stalin oma siiras-tes sõnades 1935. aastal. Mis puutub meisse, ütles ta, Keskkomitee liikmeisse, valitsuse liikmeisse, siis ei ole meil teist elu kui elu meie suurele üritusele, elu võitlusele rahva üldise heaolu eest, kõigi töötajate, miljoniliste rahvahulkade rõõmsa elu eest.

See ülesanne on olnud ja on ülimaks seaduseks Nõukogude Liidu Kommunistlikule Parteile ja Nõukogude riigile, kes, tuginedes nende poolt avastatud ja tunnetatud objektiivsetele sotsialismi majandusseadustele, võitlevad väsimatult nõukogude rahva materiaalse ja kultuurilise taseme igakülgse tõstmise eest. Vastavalt partei XIX kongressi direktiividele viienda viie aasta plaani kohta aastaks

1951—1955, suureneb NSV Liidu rahvatulu viisaastaku jooksul vähemalt 60 protsenti, ületades 1913. aasta taseme rohkem kui 17-kordselt. Sellel alusel kasvavad veelgi töötajate sissetulekud, suureneb rahva tarbimine, paranevad elamutingimused, areneb edasi haridus, tervishoid, kultuur, kunst.

Arvesse võttes massitarbeesemete jaehindade järjekindlat alandamist, mis on tööliste ja teenistujate reaalpalka süstemaatilise tõstmise ning kolhoosnike sissetulekute suurendamise peamiseks vahendiks, tõuseb tööliste ja teenistujate reaalpalk viienda viisaastaku jooksul vähemalt 35 protsenti, kuna kolhoosnike rahalised ja naturaalsed sissetulekud (rahas arvestatult) tõusevad kolhoositootmise kasvu tulemusena vähemalt 40 protsenti.

Viisaastaku lõpuks viiakse lõpule üleminek seitsmeklassiliselt hariduselt üldisele keskharidusele (kümme aastat) vabariikide pealinnades, vabariikliku alluvusega linnades, oblastite ja kraide keskustes ning suuremates tööstuskeskustes, samuti valmistatakse ette tingimused järgmisel viisaastakul üldise keskhariduse täielikuks, üldiseks teostamiseks. Üldharidusliku kooli sotsialistliku kasvatuses tähtsuse edasise tõstmise ja õpilastele kutseala vabaks valimiseks tingimuste kindlustamise eesmärgil annavad partei XIX kongressi direktiivid viienda viie aasta plaani kohta juhendi, et tuleb asuda teostama polütehnilist õpetamist keskkoolis ja võtta tarvitusele abinõud, mis on vajalikud üleminekuks üldisele polütehnilisele õpetamisele.

Kapitaalmahutused riiklikku elamuehitusse suurenevad viiendal viisaastakul neljanda viisaastakuga võrreldes umbes kaks korda, kommunaalelamuehitusse aga 1950. aastaga võrreldes — 1,5 korda. Paraneb veelgi linnade ja töölisasulate heakorrastus, samuti ka sotsialistliku ühiskonna liikmete kommunaalne ja elutarbeline teenindamine.

See nõukogude ühiskonna materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste rahuldamise järjekindel reaalne kasv, mida partei ja Nõukogude valitsus nägid ette uuel viisaastakul, kindlustatakse sotsialistliku rahvamajanduse edasise võimsa arendamisega.

Kommunistlik partei ja nõukogude võim, juhindudes leninlik-stalinlikust seisukohast tootmisvahendite tootmise arendamise ja täiustamise ülekaalu kohta, arendasid teatavasti esimesel viisaastakul forsseeritud tempos rasketööstust ja saavutasid meie maa tehnilise ja majandusliku sõltumatuse

ning ta kaitsevõime tugevdamise. Sellel alusel teostati edukalt põllumajanduse sotsialistlik ümberkujundamine ja ta tootlike jõudude kiire kasv. Samal alusel hakkas sõjajärgsete viisaastakute jooksul ulatuslikult arenema kergetööstus, kusjuures saavutati rahva tarbimise tähelepanuvääriv tõus.

Juhindudes sotsialismi põhilise majandusseaduse nõudest sotsialistliku tootmise pideva kasvu ja täiustamise kohta kõrgeima tehnika baasil, teostab partei kõrvalekaldumatult kurssi tootmisvahendite tootmise ülekaalukale kasvule, kogu rahvamajanduse varustamisele uue ja kõige uuema tehnikaga. Tänu sellele taastati ning ületati sõjajärgsetel aastatel kõige lühema ajaga tööstusliku tootmise sõjajärgne tase.

Tootmise kogumaht tootmisvahendeid tootvas tööstuses ületas 1951. aastal sõjajärgse taseme 2,4-kordselt. Elektrifitseerimise ulatusliku arendamisega saavutasime me seda, et elektrienergia tootmine iga elaniku kohta ületas 1951. aastal 1940. aasta taseme rohkem kui kahekordselt. 1952. aastal saavutas Nõukogude riik uut edu rasketööstuse edasiarendamisel. Näiteks malmisulatamine kasvas 1951. aastaga võrreldes 14 protsenti, terasesulatamine 10 protsenti, naftatoodang 12 protsenti, metallurgiaseadmete väljalase 12 protsenti, naftaaparatuuri väljalase 44 protsenti, turbogeneraatorite väljalase 30 protsenti jne.

Viiendal viisaastakul, mis peegeldab eredalt sotsialismi põhilise majandusseaduse nõudeid, tõuseb tööstusliku tootmise tase umbes 70 protsenti. Tööstustoodangu maht suureneb 1955. aastal sõjajärgse 1940. aastaga võrreldes 3-kordseks. Ühtlasi kasvab tootmisvahendite tootmine aastail 1951—1955 umbes 80 protsenti, sealhulgas kasvavad masinaehitus ja metallitöötlemine umbes 2-kordseks. See tootmisvahendite tootmise ülekaalukas kasv, eriti nõukogude masinaehituse kiire kasv, on kommunismi materiaalse tootmisbaasi loomise tingimuseks.

Viies viie aasta plaan näeb seninägematus ulatuses ette rahvamajanduse varustamist uue tehnikaga. Nii näiteks toodeti 1952. aastal palju rohkem masinaid ja seadmeid, kui esimesel ja teisel viisaastakul ühtekokku.

Tööstuse esmaklassilise tehnikaga varustamise alusel kasvab viiendal viisaastakul kiiretempoliselt tarbimisesemete tootmine: aastail 1951—1955 suureneb see umbes 65 protsenti.

Samal alusel kasvab viienda viisaastaku jooksul tormiliselt põllumajandussaaduste tootmine. Nii suureneb teravilja

kogusaak viisaastaku lõpuks 40—50 protsenti, sealhulgas nisusaak 55—65 protsenti; toorpuuvilla kogusaak suureneb 55—65 protsenti, kiulinasaak suureneb 40—50 protsenti, suhkrupeedisaak 65—70 protsenti jne.

Meie maa põllumajandusliku tootmise kolossaalse kasvu allikas on, nagu ütleb J. V. Stalin, «ajakohases tehnikas, suures hulgas ajakohastes masinates, mis teenivad kõiki neid tootmisharusid. Asi seisab siin mitte ainult tehnikas üldse, vaid selles, et tehnika ei või seista paigal, ta peab kogu aeg täiustuma, et vana tehnika peab rivist välja langema ja asenduma uuega, uus aga — kõige uuemaga. Ilma selleta pole mõeldav meie sotsialistliku põllumajanduse arenemine tõusvas joones, pole mõeldavad ei suured saagid ega põllumajandussaaduste küllus.»<sup>1</sup>

Selline põllumajanduse relvastamine ajakohase tehnikaga ja ta süstemaatiline ümberrelvastamine on jõukohane üksnes üldrahvalikule omandusele. Masina-traktori ja amade süsteemi kaudu varustab riik kolhoosipõllumajandust kõige uuema tehnikaga ja kõrvaldab iganenut, võttes enda kanda kahjud, mis sealjuures paratamatult tekivad, kuid kindlustades kolhoositootmise kasvutempo kohest tõusu.

Samal ajal kolhoosid, et kõige efektiivsemalt ära kasutada neile antavat uusimat põllumajandustehnikat ja edukalt lahendada oma peamisest ülesannet — kindlustada põllumajanduskultuuride viljakuse pidevat tõusu ja ühisloomapidamise kiiret kasvu nii loomade arvu kui ka üheaegselt nende produktiivsuse osas ning järelikult suurendada kolhooside ja kolhoosnikute sissetulekut — seisid vajaduse ees suurendada oma majandite mõõtmeid. See suurendamine ei toimunud nõrgemate ettevõtete laostamise teel konkurentsi alusel ja nende neelamisega võimsamate ettevõtete poolt, nagu see on omane tsentraliseerimisprotsessile kapitalismi ajal. Põllumajanduslike artellide suurendamine viidi läbi rea kolhooside vabatahtliku ühinemise teel üheks suuremaks majandiks, mis kindlustab kolhoositootmise pidevat kasvu, annab kolhooside põllumajandustoodangust suuremaid ülejääke, mida kolhoosid vahetavad sotsialistliku tööstuse toodete vastu, järelikult kindlustab ühinenud kolhoosi kõigi liikmete heaolu kasvu.

Seega toob üldrahvaliku omanduse arenemine endaga kaasa ka kolhooslik-grupilise omanduse arenemise, tõstes

<sup>1</sup> J. Stalin, Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus, lk. 83.

sedä samm-sammult üldrahvaliku omanduse tasemeni ja seega järkjärguliselt kaotades veel olemasolevaid olulisi erinevusi linna ja maa vahel.

Sotsialismi põhilise majandusseaduse üha täielikuma ja ulatuslikuma toime alusel toob sotsialistlik majandussüsteem järjest sügavamalt ja ilmekamalt nähtavale ning demonstreerib kogu maailma ees oma määratu suuri eeliseid roiskuva ja sureva kapitalismisüsteemiga võrreldes.

Sotsialism arendab ja tugevdab kõiki inimese loovaid võimeid, ta kergendab tehnika pideva arendamisega inimese tööd, muutes seda samm-sammult inimese esimeseks eluvajaduseks. Sotsialism arendab ja kõvendab ekspuaterimisest vabade inimeste seltsimehelikku koostööd ja vastastikust abistamist, tõstab inimestes vastutuse ja uhkuse tunnet oma loova töö üle, mis on ammendamatuks allikaks produktide järjest suuremale küllusele, mida ühiskond vajab selleks, et üle minna saaduste jaotamisele tarviduste järgi. Sellega määrab sotsialismi põhiline majandusseadus kindlaks sotsialismilt kommunismile järkjärgulise ülemineku eeltingimuste loomise ja kogumise.

Sotsialismi põhilise majandusseaduse toime loob võimalused J. V. Stalini poolt märgitud eeltingimuste teostamiseks, mis valmistavad ette üleminekut sotsialismilt kommunismile. Just sellel alusel kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus:

1. Tagavad kindlalt ühiskondliku tootmise pidevat kasvu, kusjuures ülekaalus on tootmisvahendite tootmise kasv. Tootmisvahendite tootmise ülekaalukas kasv ja tehnika täiustamise sügavalt revolutsiooniline protsess on kogu ühiskondliku tootmise pideva kasvu ning täiustamise, tööviljakuse kiire kasvu ja tarbeesemete külluse loomise tingimusteks.

2. Tõstavad kolhooslikku omandust üldrahvaliku omanduse tasemele, teostades seda järkjärguliste üleminekutega, kasuga kolhoosidele ja järelikult kasuga kogu ühiskonnale. See ülesanne ületab kaugelt viienda viisaastaku piirid; ta lahendatakse masina-traktorijaamade ja kolhoosliku omanduse igakülgse kindlustamisega.

3. Teostavad ühiskonna kultuurilist tõusu, mis kindlustaks ühiskonna kõigile liikmeile nende füüsiliste ja vaimsete võimete igakülgse arenemise, — niisugust tõusu, mis annaks neile võimaluse, nagu märgib J. V. Stalin, saada küllaldane haridus selleks, et saada ühiskonna arendamise

aktiivseteks tegelasteks, et neil oleks võimalik vabalt valida elukutset, mitte aga olla olemasoleva tööjaotuse tõttu eluajaks mingi ühe elukutse külge aheldatud.

Kommunistliku partei juhtimisel, kes arvestab sotsialismi objektiivsete majandusseaduste, eeskätt sotsialismi põhilise majandusseaduse nõudeid, võitleb nõukogude rahvas nimetatud tingimuste loomise eest; nende tingimuste ettevalmistamise tulemusena ainult saabki, nagu ütleb J. V. Stalin, teostada põhjalikku üleminekut sotsialismi majanduselt kõrgemale majandusele — kommunismi majandusele, mis viib ellu kommunismi vormelit — «igapähe võimete kohaselt, igapähele tarviduste järgi».

\*

Nõukogude ühiskonna sotsialismilt kommunismile järkjärgulise ülemineku majesteetlik ülesanne on täiesti valminud ülesanne, ja meie ühiskonna materiaalse elu areng toob ta objektiivselt esile. Just sellepärast, et ta on saanud meie aja otseseks ülesandeks, omandab erilise tähtsuse tuleviku-tee teoreetiline mõtestamine, olevikus nende tulevikuidude avastamine, ilma milleta ei ole teooriat kui tegevusjuhendit. Tulevikku tungimine saab olla edukas ainult mineviku ja oleviku teadusliku üldistamise alusel. J. V. Stalini uue geniaalse teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» määratu suur tähtsus seisab selles, et ta püstitas ja lahendas kõik kommunismile ülemineku põhilised küsimused, järelikult relvastas parteid sotsialistliku korra eeliste täielikumaks ja sügavamaks ärakasutamiseks kommunismi eduka ülesehitamise otstarbel.

J. V. Stalini teos «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ja selles teoses antud sotsialismi põhilise majandusseaduse klassikaline formuleering üldistavad kõiki sotsialistliku ühiskonna ülesehitustöö kogemusi. Olles suurimaks panuseks marksistlik-leninliku teooria varasalve, on J. V. Stalini geniaalne teos tegevusjuhendiks. Marksistlik-leninlik teooria juhatab inimkonnale teed kommunismi täieliku triumfi poole.

Sotsialismi põhilise majandusseaduse nõuete realiseerimine on olnud ja on partei kogu praktilise tegevuse, partei poliitika põhiliseks ülesandeks. «Sisepoliitika alal seisab meie peamine hool selles, et järjekindlalt taotleda tööliste, kolhoosnikute, intelligentsi, kõigi nõukogude inimeste aine-

lise heaolu edasist tõusu. Seaduseks meie parteile ja valit-  
susele on kohustus väsimatult hoolitseda rahva hüvangu  
eest, tema materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste maksi-  
maalse rahuldamise eest.»<sup>1</sup>

Täites partei XIX kongressi otsuseid, mis kehastavad  
kommunistliku ülesehitustöö geniaalset leninlik-stalinlikku  
programmi, juhib Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei  
nõukogude rahvast kommunismi täielikule triumfile meie  
maal, mis on kogu inimkonnale rahu, demokraatia ja sot-  
sialismi kõigutamatuks tsitadelliks ning tuletorniks.

---

<sup>1</sup> G. M. Malenkov, Jossif Vissarionovitš Stalini matuste päeval  
leinamiitingul peetud kõne, Tallinn, 1953, lk. 9—10.

---

Toimetaja H. Seping

Tehniline toimetaja T. Mitt

Korrektorid M. Sepp ja P. Hiie

---

Ladumisele antud 21. I 1954. Trükkimisele antud 19. II 1954. Trükiarv 6000.  
Paber 54:84, 1/16. Trükipoognaid 3,25. Formaadile 60:92 kohaldatud trüki-  
poognaid 2,67. Arvutuspoognaid 3,13. MB-07041. Trükikoda «Punane  
Täht», Tallinn, Pikk tän. 54/58. Tellimise nr. 140.

Hind rbl. 1.50

На эстонском языке.

Rbl. 1.50

